

Nr 126

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om dels vissa anslag för budgetåret 1959/60 till universiteten, den medicinska utbildningen m. m., dels ock ökat stöd åt forskning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkterna 69, 75, 81, 88, 109, 152 och 159 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1959, föreslagit riksdagen att anvisa vissa avlöningsanslag till universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolan i Malmö samt de tekniska högskolorna.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft vissa i anslutning till respektive anslagspunkter i det följande redovisade motioner.

Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition under åttonde huvudtiteln, punkterna 68, 71, 77, 83, 90, 101, 106, 111, 123, 154, 161, 206, 306—310, 312—314 och 318 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1959/60 beräkna

till Ökat stöd åt forskning ett anslag av 10 000 000 kronor,

till Uppsala universitet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 2 188 000 kronor,

till Lunds universitet: Material m. m. ett reservationsanslag av 1 960 000 kronor,

till Göteborgs universitet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 966 000 kronor,

till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 355 000 kronor,

till Bidrag till Stockholms högskola ett förslagsanslag av 14 350 000 kronor,

till Tandläkarhögskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 146 800 kronor,

till Tandläkarhögskolan i Malmö: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 101 900 kronor,

till Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning ett förslagsanslag av 401 000 kronor,

till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor,

till Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor,
till Psykologisk-pedagogiska institutet ett förslagsanslag av 70 600 kronor,
till Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket ett reservationsanslag av 20 000 kronor,
till Humanistisk forskning ett anslag av 1 125 000 kronor,
till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 140 500 kronor,
till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning ett reservationsanslag av 3 925 000 kronor,
till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 107 300 kronor,
till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning ett reservationsanslag av 3 755 000 kronor,
till Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m. ett förslagsanslag av 30 000 kronor,
till Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning ett reservationsanslag av 530 000 kronor,
till Psykologisk och pedagogisk forskning ett reservationsanslag av 180 000 kronor samt
till Atomforskning ett reservationsanslag av 4 375 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 105, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 13 mars 1959, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för vissa forskardocenttjänster m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60,

dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för vissa forskardocenttjänster m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60,

dels till Vissa forskardocenttjänster m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 2 578 000 kronor,

dels för budgetåret 1959/60 anvisa

a) till Biträdes hjälp m. m. åt docenter ett reservationsanslag av 320 000 kronor;

b) till Uppsala universitet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 2 390 000 kronor;

c) till Lunds universitet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 2 290 000 kronor;

d) till Göteborgs universitet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 090 000 kronor;

e) till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 470 000 kronor;

f) till Tandläkarhögskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 170 000 kronor;

g) till Tandläkarhögskolan i Malmö: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 115 000 kronor;

h) till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor;

i) till Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 460 000 kronor;

j) till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 160 000 kronor;

k) till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning ett reservationsanslag av 5 050 000 kronor;

l) till Humanistisk forskning ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor;

m) till Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 45 000 kronor;

n) till Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning ett reservationsanslag av 910 000 kronor;

o) till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 130 000 kronor;

p) till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning ett reservationsanslag av 5 100 000 kronor;

q) till Atomforskning ett reservationsanslag av 5 240 000 kronor;

dels godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för de särskilda forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60,

dels godkänna av departementschefen angiven stat för de särskilda forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60,

dels till särskilda forskartjänster för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kronor,

dels godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60,

dels godkänna av departementschefen angiven stat för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60,

dels till Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor,

dels till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska

bibliotek för budget året 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledes av vad departementschefen anfört,

dels godkänna av departementschefen angiven huvudstat för Stockholms högskola, att tillämpas under budgetåret 1959/60,

dels ock till Bidrag till Stockholms högskola för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 14 765 000 kronor.

I samband med behandlingen av propositionen nr 105 har utskottet förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* (I: 435) och den andra inom andra kammaren av herr *Christenson* i Malmö (II: 529), i vilka hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t med anledning av SOU 1958: 32 och i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 105 till årets riksdag uttala sig för att professors namn principiellt tilldelades sådana ordinarie akademiska lärare av laboratorklass, vilka antingen såsom självständiga institutions- eller klinikchefer förvaltats sina ämbeten på ett förtjänstfullt sätt under minst 10 år eller såsom laborator eller docent på ett förtjänstfullt sätt givit regelbunden akademisk undervisning under minst 20 år;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson m. fl.* (I: 437) och den andra inom andra kammaren av herr *Svenungsson m. fl.* (II: 530), i vilka hemställts, att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts prop. nr 105 till innevarande riksdag måtte besluta

att vid beräkningen av minimiresurserna med avseende på assistent- och amanuenspersonal för forskningens och det allmänna institutionsarbetets behov samma beräkningsgrunder skall tillämpas för de teologiska fakulteternas ämnen som för ämnena inom den humanistiska fakulteten,

att vid den successiva utbyggnaden av biträdespersonalen en målsättning skall vara att de teologiska fakulteterna senast budgetåret 1961/62 med företrädesrätt skall disponera var sin skrivbyrå bestående av minst ett kanslibitråde och tre kontorsbiträden,

att den teologiska forskningen i det föreslagna statens humanistiska forskningsråd skall vara representerad med en ledamot från vardera fakulteten,

att de beslut, som föregående års B-riksdag med anledning av Kungl. Maj:ts prop. nr 104 år 1958 fattat beträffande undervisningen inom de filofiska fakulteternas ämnen, jämväl skall gälla för ämnena inom de teologiska fakulteterna.

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sigfrid Larsson m. fl.* (I: 440) och den andra inom andra kammaren

av herr *Rylander m. fl.* (II: 546), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i anslutning till propositionen nr 105 från och med budgetåret 1959/60 inrätta ytterligare fyra tjänster som förste assistent, varav en forskarassistenttjänst vid Stockholms högskolas juridiska fakultet samt tre tjänster som förste assistent, varav en forskarassistenttjänst, vid vardera av de juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund, att vid beräkningen av minimiresurserna med avseende på assistent- och amanuenspersonal för forskningens och det allmänna institutionsarbetets behov samma beräkningsgrunder skall tillämpas för de juridiska fakulteternas ämnen som för ämnena inom de humanistiska fakulteterna, samt att de beslut som föregående års B-riksdag med anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1958 nr 104 fattade beträffande undervisningen inom de humanistiska fakulteternas ämnen jämväl skall gälla för ämnena inom de juridiska fakulteterna; dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Osvald* och *Edström* (I: 441) och den andra inom andra kammaren av herr *Helén* och fru *Kristensson* (II: 545), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 105 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala

a) att den särskilda övergångsanordning för bevarande av hittillsvarande tjänster som biträdande lärare vid de filosofiska fakulteterna (och motsvarande), varom föreskrifter aviserats i särskild PM från ecklesiastikdepartementet av den 3 april 1959, måtte fastställas till minst tre år;

b) att utfärdade föreskrifter rörande beräkningsgrund för nedräkning av universitetslektors tjänstgöringstimmar till följd av fullgjord s. k. professorsundervisning måtte omarbetas i sådan riktning, att gynnsammare grund för nedräkningen skapas och garanti vinnes för tillfredsställande utrymme för forskningsarbete från dessa befattningshavares sida, samt

c) att vid uppläggnig av grunderna för beräkning av erforderliga lärarkrafter bestämmelserna utformas med den elasticitet som resp. ämne kräver;

dels ock en inom andra kammaren av fru *Ekendahl* och herr *Kellgren* väckt motion (II: 547), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med Stockholms högskolas styrelses av universitetskanslern tillstyrkta förslag en personlig befattning i Ae 21 som bibliotekarie vid Stockholms högskolas matematisk-naturvetenskapliga bibliotek skall inrättas för den arvodesanställda bibliotekarien vid biblioteket Alf Kåre från och med budgetåret 1959/60 samt att den nu av Kåre innehavda arvodesbefattningen (motsvarande A 13) samtidigt skall indragas.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena hänvisas till motionerna I: 435, II: 530, II: 546, II: 545 och II: 547.

Utskottet kommer att i ett första avsnitt redovisa de inledningsvis berörda avlöningsanslagen för universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolan i Malmö samt de tekniska högskolorna även-

som — vilket också inledningsvis förutskickats — de i anslutning till anslagen väckta motionerna. Av praktiska skäl behandlas därjämte i detta första avsnitt anslaget till Bidrag till Stockholms högskola jämte till detta anslag hänförliga motioner.

I ett andra avsnitt kommer därefter att redovisas propositionen nr 105 om ökat stöd åt forskning m. m. samt utskottets ställningstaganden till propositionen jämte i ämnet väckta motioner.

I. Vissa avlöningsanslag m. m.

1:0) **Uppsala universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 69, s. 114—138 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 19 095 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh* (I: 125) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Darlin* (II: 163), i vilka — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte dels godkänna av motionärerna angiven avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 18 975 000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh m. fl.* (I: 239) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 301), i vilka — såvitt här är i fråga — hemställts, att riksdagen utöver äskandena i statsverkspropositionen måtte besluta ställa medel till förfogande för beträffande teologiska fakulteten vid universitetet i Uppsala a) en befattning som assistent i exegetik med samtidig minskning av kursanslaget med 4 800 kronor och b) en befattning som kontorsbiträde i Af 1—Ae 5;

dels en inom andra kammaren av herrar *Lundberg* och *Håstad* väckt motion (II: 177), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att inrätta en personlig professur för docenten Tord Skoog vid universitetet i Uppsala.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 125, II: 301 och II: 177.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

A. Juridiska fakulteten

- 1) förste amanuens,
- 2) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

B. Medicinska fakulteten

- 1) överflyttande till Göteborgs universitet av den för E. A. Stenhagen personliga professuren i medicinsk biokemi,
- 2) motsvarande överflyttande av ett laboratoriebiträde i Ae 10,
- 3) professor i virologi,
- 4) assistent,
- 5) laboratoriebiträde i högst Ae 9, båda för virologi,
- 6) laboratorieingenjör i reglerad befordringsgång i stället för preparator i Ae 9 vid farmakologiska institutionen,
- 7) biträdande lärare i venereologi med arvode av 2 500 kronor,
- 8) indragning av ett belopp av 2 880 kronor för en kursamanuens i klinisk epidemiologi,
- 9) förstärkning av fakultetens docentorganisation med en rörlig docentbefattning,
- 10) beräkning av medel för ytterligare tre extra ordinarie tjänster som laboratoriebiträde m. m. (därav en med halvtidstjänstgöring),
- 11) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaderna för åtta tjänster såsom extra ordinarie eller extra laboratoriebiträde, kanslibiträde m. m., varav fem med halvtidstjänstgöring,
- 12) ekonomibiträde i Ae 2/3, avsett för ämnet patologi,
- 13) anvisande av 20 000 kronor till extra kursundervisning på grund av tillfällig utökning av antalet studerande,
- 14) indragning av ett belopp å 1 440 kronor för undervisning i medicinsk genetik.

C. Humanistiska fakulteten

- 1) beräkning av medel för den av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av precepturen i ekonomisk historia till professur med preceptorn K. G. Hildebrand som förste innehavare av professuren,
- 2) beräkning av medel för den likaledes av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av precepturen i religionshistoria till professur med preceptorn C. M. Edman som förste innehavare av professuren,
- 3) förstärkning av historisk-filosofiska sektionens undervisningsresurser med 310 000 kronor,
- 4) beräkning av medel för ytterligare fem extra ordinarie tjänster — varav en med halvtidstjänstgöring — som kanslibiträde, laboratoriebiträde m. m., allt för historisk-filosofiska sektionen,
- 5) förstärkning av språkvetenskapliga sektionens undervisningsresurser med 390 000 kronor,
- 6) extra ordinarie tjänst som vaktmästare med halvtidstjänstgöring jämte

bemyndigande för Kungl. Maj:t att bestämma tjänstens lönegradsplacement och fördelning på institution,

- 7) minskning av anslagsmedlen till särskild kursundervisning för humanistiska fakultetens två sektioner med 78 300 kronor till 10 000 kronor.

D. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

- 1) professur i kvantkemi från och med budgetåret 1960/61,
- 2) beräkning av medel för den av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av laboraturen i limnologi till professur med laboratorn C. O. W. Rodhe som förste innehavare av professuren,
- 3) förstärkning av fakultetens docentorganisation med två rörliga docentbefattningar,
- 4) förstärkning av fakultetens undervisningsresurser med 320 000 kronor, därav 36 000 kronor för kurs i mikrobiologi,
- 5) beräkning av medel för tre extra ordinarie tjänster som vaktmästare, varav två med halvtidstjänstgöring,
- 6) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaderna för tretton extra ordinarie eller extra tjänster såsom vaktmästare, ritbiträde m. m., varav tre med halvtidstjänstgöring,
- 7) två ekonomibiträden i Ae 2/3, avsedda för ämnet fysik.
- 8) assistent i stället för förste amanuens,
- 9) andre amanuens,
- 10) tredje amanuens,
- 11) arvoderad timundervisning om 1 200 kronor allt för ämnet botanik,
- 12) indragning av 9 200 kronor för kursundervisning i genetik,
- 13) två andra amanuenser för ämnet zoologi,
- 14) indragning av 25 916 kronor för kursundervisning i botanik och zoologi,
- 15) anvisande av 3 300 kronor för arvoderad timundervisning i marin zoologi,
- 16) indragning av 6 600 kronor för kurser i sistnämnda ämne,
- 17) ökad medelsanvisning med 29 000 kronor för botaniska trädgården.

E. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

- 1) förstärkning av undervisningsresurserna med ytterligare 266 000 kronor, vilken medelsanvisning icke får tagas i anspråk utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t,
- 2) inrättande av ett ordinarie universitetslektorat i ett vart av följande ämnen, nämligen pedagogik och pedagogisk psykologi, litteraturhistoria med poetik, historia, geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi, nordiska språk, tyska språket, engelska språket och engelskspråkig litteratur, matematik och geografi, särskilt naturgeografi,
- 3) medelsanvisning av 24 000 kronor för forskning och allmänt institutionsarbete av assistenter och amanuenser,
- 4) medelsanvisning av 50 000 kronor för handledning, ej inräknad i den ordinarie undervisningen,
- 5) medelsanvisning av 45 000 kronor för undervisningsnämndernas förvaltningskostnader.

F. Gemensamt för universitetet

- 1) anvisande av 120 000 kronor för förstärkning av personalorganisationen vid universitetsbiblioteket i Uppsala,

- 2) personlig tjänst som idrottslärare i Ae 18 för innehavaren av befattningen som idrottslärare vid universitetet, B. Åström, varvid idrottslärarbefattningen bör hållas obesatt, så länge Åström kvarstår vid den personliga tjänsten,
- 3) utbyte av en för fysikalisk-kemiska, biokemiska och kemiska institutionerna gemensam tjänst som maskinist i Ao 9 mot en tjänst som institutionsvaktmästare i samma lönegrad vid förstnämnda institution,
- 4) kanslibitråde i Ae 7 vid akademiska kansliet.

Kungl. Maj:t har härjämte föreslagit, att rasbiologiska institutet skall upphöra som självständigt institut och att det i stället skall organiseras som en institution för medicinsk genetik inom medicinska fakulteten vid Uppsala universitet. Samtliga de kostnader för institutets verksamhet, vartill medel hittills anvisats under särskilda anslag å riksstatens åttonde huvudtitel, föreslås från och med den 1 juli 1959 belasta motsvarande anslag för universitetet. Med hänsyn härtill bör enligt Kungl. Maj:ts förslag under nu förevarande anslag beräknas en medelsanvisning av i runt tal 166 000 kronor, avsedd för bestridandet av kostnaderna för avlöning åt personalen vid den blivande institutionen för medicinsk genetik. *Departementschefen* har i detta sammanhang anfört bland annat:

Vid avvägningen av denna medelsanvisning har hänsyn tagits, förutom till föreliggande behov av medel för automatiska utgiftsökningar, till att en av de nuvarande assistenttjänsterna i Ae 10 i överensstämmelse med kanslerns förslag skall kunna utbytas mot en tjänst som assistent i Af 15—Ae 19. I övrigt räknar jag sålunda med oförändrad personalorganisation. Ett bifall till mitt förslag innebär vidare, att den nuvarande tjänsten som professor och chef vid institutet från och med den 1 juli 1959 uppföres såsom professor i medicinsk genetik å universitetets personalförteckning. Förslaget realiserande medför även, att de i gällande universitetsstatuter meddelade bestämmelserna beträffande professors åligganden och befogenheter blir tillämpliga å denna professor. Med hänsyn härtill bör den nu gällande stadgan för institutet upphävas och ett under förevarande anslag för undervisning i medicinsk genetik beräknat belopp av 1 440 kronor indragas. Till förste innehavare av den här avsedda professuren i medicinsk genetik bör utses den nuvarande innehavaren av tjänsten såsom professor och chef vid institutet Jan-Arvid Böök.

Departementschefen har icke räknat med några förstärkningar för den teologiska fakultetens vidkommande under detta anslag.

I det efterföljande skall beröras vissa för flertalet universitet och högskolor *gemensamma spörsmål*.

I anslutning till punkterna 3 och 5 ovan under C. Humanistiska fakulteten, punkten 4 under D. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten samt punkten 1 under E. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna har departementschefen framhållit, att vid prövningen inom departementet av kanslerns förslag till förstärkning av undervisningsresurserna i olika ämnen tillämpats normer och riktlinjer, motsvarande dem vilka kommit till an-

vändning vid medelstildelning ur det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till Förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. I den mån vederbörliga organisationsplaner ej hinner bli fastställda torde det enligt departementschefen få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela dessa medel i enlighet med de regler och riktlinjer som fastställts genom beslut vid 1958 års B-riksdag i anledning av propositionen 1958: 104. Samma förfaringssätt som här antytts har tillämpats jämväl vid behandlingen av motsvarande förslag beträffande de andra universiteten.

Med avseende på medelsanvisningen för vissa biträdestjänster har beträffande nu förevarande anslag samt efterföljande avlöningsanslag för de övriga universiteten och högskolorna (utom tandläkarhögskolan i Malmö) begärts bemyndigande för Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner av här avsedda tjänster.

Beträffande slutligen förslagen under denna och vissa av de efterföljande anslagspunkterna om inrättande av ordinarie universitetslektorat har departementschefen framhållit i huvudsak följande.

Jag vill till en början erinra därom att i propositionen 1958: 104 (s. 95) uttalats, att de dåvarande universitetslektoraten borde ombildas till ordinarie, i den mån så befundes motiverat på grundval av vederbörligen fastställda organisationsplaner. Dylika organisationsplaner har ännu icke hunnit bli slutligt fastställda. Jag anser mig likväl redan för nästa budgetår böra förorda inrättande av ordinarie universitetslektorat. — Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva att tjänst som ordinarie universitetslektor, intill dess organisationsplan för vederbörande ämne blivit fastställd av Kungl. Maj:t, icke må uppehållas annat än med arvodesanställd universitetslektor.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag under förevarande anslagspunkt en anslagshöjning med 2 426 000 kronor.

I *motionerna I: 239 och II: 301* har anförts bland annat följande.

Kanslern för rikets universitet har med vägande motiveringar föreslagit följande ökning av de teologiska fakulteternas personalorganisation m. m.:

vid Uppsala universitet

1. docent,
2. assistent i exegetik och samtidigt minskning av kursanslaget (nu 27 900) med 4 800 kronor,
3. förste amanuens i stället för andre amanuens vid teologiska seminariet,
4. två förste amanuenser,
5. kontorsbiträde i Af 1—Ae 5;

vid Lunds universitet

1. docent,
2. medelsanvisning av 4 800 kronor till extra arbetskraft för skötseln av religionshistoriska institutionens bibliotek,
3. ökning av medelsanvisningen till praktisk-teologiska undervisningen från 78 800 till 123 800 kronor,

4. höjning av anslagsmedlen till särskild kursundervisning från 16 400 till 54 400 kronor.

Inrättandet av ytterligare en lärarbefattning i exegetik vid Uppsala universitet upptogs i kanslerns förslag bland förutsättningarna för den nya stadga angående teologiska examina som fastställdes av Kungl. Maj:t den 6 maj 1955. Kanslern har därefter årligen föreslagit en befattning som assistent i exegetik, vilken dock ännu icke inrättats. Inför ecklesiastikministern framhöll representanter för Uppsala studentkår den 30 oktober 1958 bland annat »att behovet av den åskade förste assistentbefattningen i nya testamentets exegetik är så stort, att det vore önskvärt att den inrättades redan från den 1 januari 1959».

Tillströmningen till de teologiska fakulteterna har under de senaste åren ökat avsevärt. Sålunda inskrevs under slutet av 40-talet och början av 50-talet sammanlagt cirka 50 studenter årligen vid de teologiska fakulteterna. Under läsåren 1955/56—1957/58 har antalet nyinskrivna teologie studerande däremot varit 229, 143 och 160 samt under läsåret 1958/59 hittills 184. Det ökade studentantalet har medfört att den tillgängliga undervisningsorganisationen blivit otillräcklig. Sålunda meddelas i Uppsala lektionsundervisning i grupper som i allmänhet består av 90 studenter, medan seminarieövningar i allmänhet samlar ett 60-tal. För jämförelse vill vi erinra om att universitetsutredningen i sitt första betänkande för de filosofiska fakulteternas del föreslagit, att lektionsundervisning skall meddelas i grupper om högst 35 studenter samt att ett seminarium skall uppdelas i tre grupper om deltagarantalet överstiger 55. Teologiska fakulteten i Lund har därför begärt en höjning av kursanslaget, vilket kanslern tillstyrkt.

För den praktisk-teologiska övningskursen finnes stadgat maximalt antal studerande för olika undervisningsmoment. Därest den av kanslern föreslagna ökningen av medelsanvisningen till den praktisk-teologiska undervisningen i Lund icke åstadkommes, föreligger risk att, till följd av den förestående ökade tillströmningen, inträdessökande till övningskursen måste avvisas.

Ytterligare skrivhjälp för den ordinarie undervisningen i fakulteterna är mycket önskvärd. Detta gäller såväl övningsuppgifter som renskrivning och duplicering av seminarieuppgifter. Rent ofrånkomligt är dock behovet av skrivhjälp för det praktisk-teologiska övningsinstitutet, där den ökade tillströmningen av studerande helt kommer att spränga nu tillgängliga resurser och där undervisningen i stor utsträckning bygger direkt på utskrivna övningsuppgifter. Kanslern har också beaktat den föreliggande situationen och starkt understrukit teologiska fakultetens i Uppsala behov av ökad skrivhjälp genom åskandet av ett kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Det förtjänar att beaktas vilken funktion i samhället den vid de teologiska fakulteterna meddelade utbildningen har. Enligt gjorda utredningar föreligger vid landets skolor behov av ett årligt tillskott av omkring 40 akademiskt utbildade kristendomslärare (SOU 1958: 21), varjämte för svenska kyrkan erfordras årligen 90 präster (Hyrenius: Prästkårens rekrytering). Därtill kommer den utbildning av teologer som kräves för täckande av det för närvarande rådande betydande underskottet. En ingalunda obetydlig del av de studerande vid våra teologiska fakulteter förbereder sig dessutom för arbete inom bland annat de frikyrkliga samfundet, ungdomsvården och biblioteksväsendet.

Ehuru vi anser, att samtliga de av universitetskanslern framlagda önske-

målen beträffande de teologiska fakulteterna är ytterst behjärtansvärda och borde tillgodoses för att göra det möjligt för fakulteterna att fylla sin uppgift i universitetsundervisningen, vill vi dock i föreliggande situation inskränka oss till de mest ofrånkomliga punkterna. Dessa synes vara beträffande den teologiska fakulteten i Uppsala assistentbefattningen i exegetik och ett kontorsbiträde, beträffande teologiska fakulteten i Lund ökningen av medelsanvisningen till den praktisk-teologiska undervisningen. Medan kanslerns äskanden för de teologiska fakulteterna svarar mot en kostnad av sammanlagt 176 752 kronor, skulle kostnaderna för de här i frågasatta förstärkningarna bli väsentligt lägre. För befattningen som assistent i exegetik erfordras 15 180 kronor, varifrån avgår 4 800 kronor (vilket belopp skulle dragas ifrån fakultetens nuvarande kursanslag), alltså 10 380 kronor, för ett kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 8 400 kronor (Ae 3) samt för ökad medelsanvisning till den praktisk-teologiska undervisningen 45 000 kronor, eller tillhopa 63 780 kronor.

Utskottet får erinra därom, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under åttonde huvudtiteln (punkten 12) framlagt organisationsförslag avseende såväl kungl. biblioteket som universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund, innebärande för nästa budgetår ökade medelsanvisningar å respektive 70 000 kronor, 120 000 kronor och 50 000 kronor. I motionerna I: 125 och II: 163 har yrkats avslag å ifrågakvarande förslag. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 43 fann utskottet sig icke böra biträda nämnda motionsyrkande, i vad det avsåg kungl. biblioteket, utan tillstyrkte bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Samtidigt anslöt utskottet sig i princip till de framlagda organisationsförslagen beträffande universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund.

Utskottet har vid den detaljgranskning utskottet nu ägnat sistnämnda förslag icke funnit anledning till erinran mot desamma. För förstärkning av personalorganisationen vid universitetsbiblioteket i Uppsala torde alltså i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra för budgetåret 1959/60 anvisas ett belopp av 120 000 kronor. På grund av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 125 och II: 163, såvitt nu är i fråga.

Utskottet har icke något att erinra mot att rasbiologiska institutet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag organiseras såsom en institution för medicinsk genetik inom medicinska fakulteten i Uppsala.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagit inrättande av ett antal ordinarie universitetslektorat, vilka dock intill dess organisationsplan för vederbörande ämne blivit fastställd av Kungl. Maj:t icke må uppehållas annat än med arvodesanställd universitetslektor.

Utskottet biträder detta förslag.

Till Kungl. Maj:ts förslag med avseende å personalorganisationen i övrigt m. m. — avseende bland annat inrättande av en professur i virologi från och

med nästa budgetår och en professur i kvantkemi från och med budgetåret 1960/61 — vill utskottet giva sin anslutning.

I motionen II: 177 har hemställts, att riksdagen måtte besluta inrättande av en personlig professur i plastikkirurgi för docenten vid Uppsala universitet T. Skoog. Utskottet, som icke funnit sig böra biträda detta förslag, vill emellertid framhålla, att det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att — med hänsyn till den alltmer ökade betydelsen av verksamheten inom det plastikkirurgiska området (brännskador, trafikolyckor, s. k. kluvna läppar och gommar m. m.) — taga spörsmålet om behovet av företrädare för ämnet i professors ställning under närmare övervägande.

Utskottet är icke berett, att biträda det i motionerna I: 239 och II: 301 framställda yrkandet, vilket i vad angår Uppsala universitet, avser anvisande från och med nästa budgetår av medel för inrättande vid teologiska fakulteten av dels en befattning som assistent i exegetik och samtidigt minskning av kursanslaget med 4 800 kronor, dels ock en kontorsbiträdesbefattning.

Emot departementschefens beräkning för nästa budgetår av förevarande anslag till 19 095 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 2 426 000 kronor, har utskottet icke funnit något att erinra.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 125 och II: 163, I: 239 och II: 301 samt II: 177, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledas av vad departementschefen anförst;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 559 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i>	5 250 700

b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	257 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 583 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 331 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	116 500
	Summa kronor 19 137 600;

Särskilda uppbördsmedel

Ränta å vissa donationsfonder	42 600
	Nettoutgift kronor 19 095 000;

c) till *Uppsala universitet*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 19 095 000 kronor.

2:o) **Lunds universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkten 75, s. 149—165) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 18 313 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh* (I: 125) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Darlin* (II: 163), i vilka — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte godkänna av motionärerna angiven avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 18 263 000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh m. fl.* (I: 239) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 301), i vilka — såvitt här är i fråga — hemställts, att riksdagen utöver äskandena i statsverkspropositionen måtte besluta ställa medel till förfogande för beträffande teologiska fakulteten vid universitetet i Lund ökning av medelsanvisningen till den praktisk-teologiska undervisningen med 45 000 kronor;

dels en inom andra kammaren av herrar *Regnell* och *Munktell* väckt

motion (II: 179), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med det större konsistoriets i Lund samt universitetskanslerns förslag från budgetåret 1959/60 vid Lunds universitet inrätta en lärarbefattning i Ae 26 i finsk-ugriska språk samt i därav föranledd omfattning uppräknat anslaget till avlöningar vid universitetet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 125 (jfr redogörelse under Uppsala universitet: Avlöningar), II: 301 och II: 179.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

A. Juridiska fakulteten

- 1) förste amanuens,
- 2) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

B. Medicinska fakulteten

- 1) förstärkning av fakultetens docentorganisation med en rörlig e. o. docentbefattning,
- 2) förste amanuens för medicin, särskilt njursjukdomar,
- 3) medelsanvisning av 12 000 kronor till extra kursundervisning på grund av tillfällig utökning av antalet studerande,
- 4) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid fakultetsexpeditionen,
- 5) sju djurvårdare i Ae 7 i stället för i Ag 7,
- 6) beräkning av medel för sex extra ordinarie tjänster som laboratoriebiträde, djurvårdare m. m., varav en med halvtidstjänstgöring,
- 7) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaderna för tre extra ordinarie tjänster som kanslibiträde, ekonomibiträde m. m., varav två med halvtidstjänstgöring,
- 8) arvode av 1 200 kronor till inspektor (föreståndare),
- 9) lärare i sjukgymnastik i Ae 24,
- 10) särskilt arvode av 4 500 kronor till läraren i sjukgymnastik,
- 11) biträdande lärare i sjukgymnastik (kostnad 8 000 kronor),
- 12) klinisk amanuens,
- 13) chefsgymnast i Ae 13,
- 14) särskilt instruktionsarvode av 3 600 kronor till chefsgymnasten,
- 15) sju instruktionsgymnaster med arvode av 2 700 kronor,
- 16) åtta instruktionsgymnaster med arvode av 2 400 kronor,
- 17) arvode av 6 250 kronor till lärare i anatomi,
- 18) särskild ersättning om 4 000 kronor för assistent- och amanuenshjälp för anatomi,
- 19) arvode av 5 300 kronor till lärare i fysiologi,
- 20) särskild ersättning om 1 000 kronor för assistent- och amanuenshjälp för fysiologi,
- 21) undervisning i patologi (kostnad 2 000 kronor),
- 22) undervisning i psykologi och psykiatri (kostnad 1 500 kronor),
- 23) undervisning i hygien (kostnad 1 600 kronor),
- 24) undervisning i sjukdomslära (kostnad 12 350 kronor),

- 25) arvode av 1 500 kronor till lärare i fysikalisk terapi,
- 26) assistens av sjuksköterska vid undervisningen i fysikalisk terapi (kostnad 100 kronor),
- 27) undervisning i rehabilitering (kostnad 3 850 kronor),
- 28) undervisning i gruppgymnastik (kostnad 2 000 kronor),
- 29) kanslibitråde i Ae 7,
allt för Sydsvenska sjukgymnastinstitutet.

C. Humanistiska fakulteten

- 1) beräkning av medel för den av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av precepturen i ekonomisk historia till professur med preceptorn O. A. Bjurling som förste innehavare av professuren,
- 2) beräkning av medel för den likaledes av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av precepturen i sociologi till professur med preceptorn N. G. Carlsson som förste innehavare av professuren,
- 3) e. o. docentbefattning med företrädesrätt för samhällsvetenskapligt ämne,
- 4) förstärkning av historisk-filosofiska sektionens undervisningsresurser med 285 000 kronor,
- 5) arvode av 2 400 kronor åt professor emeritus Ragnar Josephson såsom t. f. föreståndare för arkivmuseet,
- 6) beräkning av medel för fem extra ordinarie tjänster som kanslibitråde, varav tre med halvtidstjänstgöring,
- 7) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaden för en extra ordinarie tjänst som kanslibitråde med halvtidstjänstgöring,
- 8) förstärkning av språkvetenskapliga sektionens undervisningsresurser med 265 000 kronor,
- 9) medel för en extra ordinarie tjänst som kanslibitråde med halvtidstjänstgöring, varvid lönegrad och fördelning på institution beslutas av Kungl. Maj:t,
- 10) minskning av anslagsmedlen till särskild kursundervisning för humanistiska fakultetens två sektioner med 40 300 kronor till 10 000 kronor.

D. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

- 1) beräkning av medel för den av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av laboraturen i zoofysiologi till professur med laboratorn I. Agrell som förste innehavare av professuren,
- 2) utökande av fakultetens docentorganisation med en rörlig docentbefattning,
- 3) förstärkning av fakultetens undervisningsresurser med 335 000 kronor,
- 4) beräkning av medel för ytterligare sex extra ordinarie tjänster som kanslibitråde, ritbiträde m. m.,
- 5) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaden för en extra tjänst som vaktmästarbiträde,
- 6) minskning av anslagsmedlen till särskild kursundervisning från 23 500 till 13 000 kronor.

E. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

- 1) förstärkning av undervisningsresurserna med ytterligare 270 000 kronor, vilken medelsanvisning icke får tagas i anspråk utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t,

- 2) inrättande av ett ordinarie universitetslektorat i ett vart av följande ämnen, nämligen litteraturhistoria med poetik, statskunskap, nordiska språk, tyska språket, engelska språket, matematik och zoologi,
- 3) medelsanvisning av 2 300 kronor för forskning och allmänt institutionsarbete av assistenter och amanuenser,
- 4) medelsanvisning av 50 000 kronor för handledning, ej inräknad i den ordinarie undervisningen,
- 5) medelsanvisning av 45 000 kronor för undervisningsnämndernas förvaltningskostnader.

F. Gemensamt för universitetet

- 1) anvisande av 50 000 kronor för förstärkning av personalorganisationen vid universitetsbiblioteket i Lund,
- 2) utökning av tjänstgöringstiden för en amanuens i reglerad befordringsgång från halvtid till heltid,
- 3) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, båda för räntekammaren,
- 4) ekonomibiträde i Ae 2/3 för universitetshusets behov.

Departementschefen har icke räknat med några förstärkningar för den teologiska fakultetens vidkommande under detta anslag.

Beträffande vissa för universiteten och högskolorna gemensamma spörsmål torde i tillämpliga delar få hänvisas till redovisningen under punkten 1:o) Uppsala universitet: Avlöningar.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag en anslagshöjning med 2 039 000 kronor.

Utskottet. Med hänvisning till vad utskottet under punkten 1 anför, avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 125 och II: 163, såvitt nu är i fråga, och förordar i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag att för förstärkning av personalorganisationen vid universitetsbiblioteket i Lund för nästa budgetår anvisas ett belopp av 50 000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag angående inrättandet av ett antal ordinarie universitetslektorat, vilka dock intill dess organisationsplan för vederbörande ämne blivit fastställd av Kungl. Maj:t, icke må uppehållas annat än med arvodesanställd universitetslektor.

Utskottet, som jämväl ansluter sig till vad Kungl. Maj:t föreslagit med avseende å personalorganisationen i övrigt och i samband därmed stående frågor, har icke funnit sig böra biträda det i motionerna I: 239 och II: 301, såvitt nu är i fråga, framställda yrkandet.

Vidkommande motionen II: 179 får utskottet framhålla, att ehuru vissa skäl tala för att en fast lärarbefattning i finsk-ugriska språk inrättas vid Lunds universitet, är utskottet likväl icke berett att biträda det härom i motionen gjorda yrkandet.

Departementschefens beräkning av förevarande anslag till 18 313 000

kronor, innebärande en höjning med 2 039 000 kronor, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 125 och II: 163, I: 239 och II: 301 samt II: 179, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledas av vad departementschefen anförts;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 138 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	35 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i>	5 691 700
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	97 100
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 106 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 132 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	112 100
Summa kronor	18 313 000

c) till *Lunds universitet*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 313 000 kronor.

3:o) **Göteborgs universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkten 81, s. 176—192) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledes av vad departementschefen anförts, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare

från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Göteborgs universitet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 8 562 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak följande.

A. Medicinska fakulteten

- 1) överflyttande från Uppsala universitet till Göteborgs universitet av den för E. A. Stenhagen personliga professuren i medicinsk biokemi,
- 2) motsvarande överflyttande av ett laboratoriebiträde i Ae 10,
- 3) beräknande av medel till den av 1958 års riksdag beslutade professuren i hygien och samtidigt indragning av det för undervisning beräknade beloppet av 8 300 kronor,
- 4) assistent,
- 5) vaktmästare i Ae 7,
båda för hygien,
- 6) förstärkning av fakultetens docentorganisation med en rörlig docentbefattning,
- 7) lärare i Ae 24 för medicin med samtidig minskning av de för ämnet beräknade anslagsmedlen till biträdande lärare och specialföreläsare med 3 900 kronor,
- 8) lärare i Ae 24 för kirurgi med samtidig minskning av de för ämnet beräknade anslagsmedlen till biträdande lärare och specialföreläsare med 3 900 kronor,
- 9) klinisk amanuens för ortopedi,
- 10) ökning av medelsanvisningen till biträdande lärare med 5 520 kronor,
- 11) klinisk amanuens,
allt för röntgendiagnostik,
- 12) två kliniska amanuenser i pediatrik,
- 13) klinisk amanuens,
- 14) ökning av medelsanvisningen till biträdande lärare med 1 500 kronor,
allt för psykiatri,
- 15) lärare i Ae 24,
- 16) klinisk amanuens,
- 17) halvtidsanställd fotograf i Ae 8,
- 18) ökning av medelsanvisningen till biträdande lärare med 2 340 kronor,
- 19) tilläggsarvode för undervisning (kostnad 3 900 kronor),
allt för dermato-venereologi,
- 20) klinisk amanuens i stället för en arvodesanställd kursamanuens (nuvarande arvode 2 400 kronor),
- 21) ökning av medelsanvisningen till lärare med 3 240 kronor och till undervisning (i klinisk bakteriologi) med 180 kronor,
- 22) halvtidsanställd fotograf i Ae 8,
allt för klinisk epidemiologi,
- 23) klinisk amanuens i neurokirurgi,
- 24) lärare i Ae 24,
- 25) minskning av medelsanvisningen till biträdande lärare med 1 740 kronor,
- 26) tilläggsarvode för undervisning (kostnad 3 900 kronor),
allt för obstetrik och gynekologi,

- 27) lärare i Ae 24,
- 28) klinisk amanuens,
- 29) minskning av medelsanvisningen till biträdande lärare med 5 340 kronor,
- 30) tilläggsarvode för undervisning (kostnad 3 900 kronor), allt för oftalmiatrik,
- 31) lärare i Ae 24,
- 32) klinisk amanuens,
- 33) minskning av medelsanvisningen till biträdande lärare med 3 120 kronor,
- 34) tilläggsarvode för undervisning (kostnad 3 900 kronor), allt för öron-, näs- och halssjukdomar,
- 35) ökning av medelsanvisningen till biträdande lärare i socialmedicin med 3 960 kronor,
- 36) ökning av medelsanvisningen till lärare i rättsmedicin med 1 920 kronor,
- 37) ökning av medelsanvisningen till lärare och kursamanuens i krigsmedicin med respektive 2 760 och 480 kronor,
- 38) höjning av lärararvodet i ftisiologi med 2 400 kronor till 7 680 kronor,
- 39) höjning av lärararvodet i neurokirurgi med 2 100 kronor till 7 320 kronor,
- 40) ökad medelsanvisning med 27 000 kronor till semestervikarier för de kliniska amanuenserna,
- 41) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaderna för fyra extra ordinarie tjänster som laboratoriebiträde m. m.,
- 42) tre tjänster som ekonomibitråde i Ae $\frac{2}{3}$, varav en för medicinska kliniken I, en för medicinska kliniken II och en för kliniskt kemiska institutionen,
- 43) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång för fakultetens kansli.

B. Filosofiska fakulteten

- 1) professor i sociologi,
- 2) assistent,
- 3) kanslibitråde i Ae 7, båda för sociologi,
- 4) beräkning av medel för den av 1958 års riksdag beslutade omvandlingen av precepturen i statistik till professur med preceptorn H. Hyrenius som förste innehavare av professuren,
- 5) utökning av fakultetens docentorganisation med en rörlig docentbefattning,
- 6) förstärkning av fakultetens undervisningsresurser med 425 000 kronor,
- 7) förstärkning av fakultetens undervisningsresurser med ytterligare 116 000 kronor till följd av ökat studentantal, vilken medelsanvisning icke får tagas i anspråk utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t,
- 8) extra kursundervisning i botanik, zoologi och genetik, medelsanvisning 232 000 kronor,
- 9) minskning av anslagsmedlen till särskild kursundervisning med 99 400 kronor till 10 000 kronor,
- 10) medelsanvisning av 15 000 kronor till handledning, ej inräknad i den ordinarie undervisningen,
- 11) inrättande av ett ordinarie universitetslektorat i ett vart av följande ämnen, nämligen litteraturhistoria med poetik, nordiska språk och

engelska språket, vilka lektorat dock intill dess organisationsplan för vederbörande ämne blivit fastställd av Kungl. Maj:t icke må uppehållas annat än med arvodesanställd universitetslektor,

- 12) medelsanvisning av 6 500 kronor för forskning och allmänt institutionsarbete av assistenter och amanuenser,
- 13) beräkning av medel för ytterligare sju extra ordinarie tjänster som kanslibitråde och laboratoriebiträde, därav sex med halvtidstjänstgöring.

C. Gemensamt

- 1) forskardocent, gemensam för universitets två fakulteter,
- 2) kanslibitråde i Ag 7 vid räntekammaren,
- 3) medelsanvisning av 20 000 kronor till undervisningsnämndernas förvaltningskostnader.

Beträffande vissa för universiteten och högskolorna gemensamma spörsmål torde i tillämpliga delar få hänvisas till redovisningen under punkten 1:o) Uppsala universitet: Avlöningar.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag en anslagshöjning med 1 581 000 kronor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledas av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 405 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	17 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i>	2 613 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 369 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 072 500

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	58 700
Summa kronor	9 536 100

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Göteborgs stad till avlöande av de kliniska amanuenserna	375 200
2. Bidrag från Göteborgs stad till filosofiska fakulteten	400 000
3. Avkastning från vissa donationsfonder	198 200
4. Diverse inkomster	700
Summa kronor	974 100
Nettoutgift kronor	8 562 000

c) till *Göteborgs universitet: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 562 000 kronor.

4:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkten 88, s. 209—221) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60 vidtagna de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 8 848 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär att vid karolinska institutet från och med den 1 juli 1959 inrättas en statlig biokemisk institution, i vilken Nobelinstitutets avdelning för biokemi skall uppgå, samt beträffande personalorganisationen m. m. i övrigt — förutom vissa automatiska utgiftsökningar — i huvudsak följande.

- 1) laborator i koagulationsforskning (II) från och med budgetåret 1960/61,
- 2) professur i biokemi med professorn A. H. T. Theorell som förste innehavare (utöver lönen visst tillägg),
- 3) laboratur med laboratorn K. G. Paul som förste innehavare,
- 4) förste forskningsingenjör i Ae 24,
- 5) förste amanuens,
- 6) två tredje amanuenser,
- 7) två försöksassistenter i Ae 14,
- 8) förste instrumentmakare i Ae 11,
- 9) kontorist i Ae 9,
- 10) laboratoriebiträde i högst Ae 9,

- 11) institutionsvaktmästare i Ae 8,
- 12) tre ekonomibiträden i Ae 2/3, samtliga från 2)—12) för den statliga biokemiska institutionen,
- 13) assistent vid radiofysiska institutionen,
- 14) ordinarie sättnings av preparatorstjänsten i Ae 9 vid patologiska institutionen å Sabbatsbergs sjukhus,
- 15) ordinarie sättnings av kansliskrivartjänsterna i Ae 10 vid kirurgiska kliniken å karolinska sjukhuset och vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn,
- 16) ordinarie sättnings av kontoristtjänsten vid röntgendiagnostiska avdelningen å karolinska sjukhuset,
- 17) två ekonomibiträden i Ae 2/3 vid endokrinologiska forskningslaboratoriet,
- 18) assistent i reglerad befordringsgång vid rättspsykiatriska kliniken och samtidigt indragning av ett med 7 590 kronor nu uppfört arvode till experimentalpsykologisk assistens,
- 19) laborator i pediatrik patologi gemensam för de pediatrika klinikerna och samtidigt minskning av kursanslaget med 8 640 kronor,
- 20) laborator i klinisk alkoholforskning från och med den 1 januari 1961,
- 21) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaderna för tre extra ordinarie tjänster såsom laboratoriebiträde m. m. med halvtidstjänstgöring,
- 22) ökning med 2 000 kronor av medelsanvisningen för assistentgöröml till två amanuenser vid anatomiska institutionen,
- 23) ökning med 500 kronor av medelsanvisningen till lärare i rehabilitering,
- 24) ökning med 800 kronor av medelsanvisningen till timlärare vid Norrbackainstitutet,
- 25) ökning med 800 kronor av medelsanvisningen till timlärare vid Stockholms stads epidemisjukhus,
- 26) förste instruktionsgymnast (kostnad 5 850 kronor),
- 27) tre instruktionsgymnaster (kostnad 10 800 kronor), allt (p. 23—28) för sjukgymnastinstitutet i Stockholm,
- 28) vaktmästartjänst i Ae 7 för fotograferingsuppgifter vid biblioteket med samtidig indragning av ett belopp å 5 000 kronor för tillfällig förstärkning av personalorganisationen därstädes,
- 29) kansliskrivare i Ae 10 vid intendentkontoret,
- 30) docentbefattning utan avseende å något angivet ämne eller någon ämnesgrupp,
- 31) minskning av kursanslaget med 33 000 kronor till 45 000 kronor.

Departementschefen har beträffande frågan om inrättande vid karolinska institutet av en statlig biokemisk institution, i vilken Nobelinstitutets avdelning för biokemi skall uppgå (i fråga om personal se ovan under punkterna 2—12) anfört bland annat följande.

I överensstämmelse med grundstadgarna för Nobelstiftelsen inrättades år 1936 ett medicinskt Nobelinstitut. Vid detta upprättades omedelbart en avdelning för biokemi, varefter institutet år 1945 utökades med en avdelning för medicinsk cellforskning och genetik samt en avdelning för neurofysiologi. Den förstnämnda avdelningen åtnjuter från och med budget-

året 1947/48 statsbidrag från reservationsanslaget till Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi, för budgetåret 1958/59 uppfört med 145 000 kronor, medan de båda andra avdelningarna alltsedan sin tillkomst varit statliga institutioner, till vilka av Nobelmedel endast föreståndararvodet utgått. Det medicinska Nobelinstitutet är i sin helhet inrymt i ett av Nobelstiftelsen ägt och underhållet byggnadskomplex.

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har Nobelstiftelsen och karolinska institutets lärarkollegium — med hänsyn till att driften av det medicinska Nobelinstitutet icke kunde bekostas utan ett fortgående ianspråktagande av fondkapitalet — hemställt om inrättande vid institutet från och med den 1 juli 1959 av en statlig biokemisk institution, i vilken Nobelinstitutets avdelning för biokemi skulle uppgå. Med anledning av nämnda förslag har på ecklesiastikdepartementets föranledande viss ytterligare utredning förebragts i en till departementet avgiven promemoria.

Det vetenskapliga arbetet vid avdelningen bedrivs dels av den fasta personalen, dels av på anslag från forskningsråd samt in- och utländska stiftelser tillfälligt anställd teknisk personal, dels ock av utländska och svenska gästforskare. Enzymforskningen intager en central ställning vid avdelningen. Denna forskning var tidigare en specialitet inom biokemin men har efterhand fått en så stor betydelse, att den med viss rätt kan sägas representera hela biokemin. Forskningsområdet är så stort, att det för oöver-sködlig framtid kommer att erbjuda viktiga arbetsuppgifter.

Med hänsyn till behovet av åtgärder för att ekonomiskt trygga den fortsatta verksamheten vid Nobelinstitutets biokemiska avdelning anser jag mig i likhet med kanslern böra tillstyrka, att en statlig biokemisk institution kommer till stånd vid karolinska institutet.

Nuvarande befattningshavare vid det medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi synes utan ansökningsförfarande böra få övergå till motsvarande tjänster vid den föreslagna biokemiska institutionen. Föreståndaren för avdelningen, professorn Hugo Theorell, torde — till förhindrande av inkomstminskning — vid sidan av sin statliga lön som professor få av Nobelmedel uppbära högst mellanskillnaden mellan vad han vid fortsatt anställning enligt hittillsvarande anställningsvillkor vid varje särskild tidpunkt skulle ha uppburit och lönen som professor. Frågan om tillgodoräkning i pensionshänseende av anställningstid hos Nobelinstitutet för den personal, som övergår till den nya institutionen, och därmed sammanhängande frågor torde sedermera få övervägas av Kungl. Maj:t.

Den föreslagna anordningen innebär ett överförande på statsverket av samtliga kostnader för den nuvarande biokemiska avdelningen vid Nobelinstitutet med undantag av föreståndararvodet och byggnadens underhåll, vilka kostnader förutsättes skola alltjämt bestridas med Nobelmedel. Jag räknar i detta sammanhang med att all ifrågakommande fondavkastning skall i fortsättningen disponeras för Nobelinstitutets behov.

Beträffande den å s. 23 angivna punkten 21 torde få hänvisas till redovisningen under punkten 1:o) Uppsala universitet: Avlöningar av vissa för universiteten och högskolorna gemensamma spörsmål.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag en anslagshöjning med 604 000 kronor.

Utskottet tillstyrker på av departementschefen anförda skäl att vid karolinska institutet från och med den 1 juli 1959 inrättas en statlig biokemisk institution, i vilken Nobelinstitutets avdelning för biokemi skall uppgå.

Med anledning av Kungl. Maj:ts här förut å s. 23 under punkten 28 redovisade förslag får utskottet erinra därom, att Kungl. Maj:t i den av utskottet tillstyrkta propositionen 1959: 152 angående statstjänstemännens löner under år 1959 m. m. redovisat normerna för placering i A 9 av fotograf, vars huvudsakliga arbetsuppgifter hänföra sig till fotograferingsuppgifter i egentlig mening. Det synes utskottet vid sådant förhållande mindre lämpligt att beslut nu skulle fattas om inrättande av en vaktmästartjänst i Ae 7 med fotograferingsuppgifter vid institutets bibliotek. Utskottet förordar därför att denna tjänst nu icke kommer till stånd utan att förevarande fråga hålles öppen i avvaktan på ytterligare prövning av densamma. För tillfällig förstärkning av personalen vid biblioteket, inklusive fotolaboratoriet, torde böra anvisas i runt tal 11 000 kronor, motsvarande i stort sett kostnaden för den av Kungl. Maj:t föreslagna vaktmästarbefattningen. Genom samtidigt indragande enligt Kungl. Maj:ts förslag av 5 000 kronor för samma ändamål kommer anslagsförstärkningen till biblioteket att begränsas till 6 000 kronor, vilket belopp håller sig inom ramen för departementschefens anslagsberäkningar.

I övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts ovannämnda förslag beträffande personalorganisationen m. m. och förordar, att förevarande anslag i enlighet med vad departementschefen angivit för nästa budgetår höjes med 604 000 kronor till 8 848 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

- att riksdagen må, i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag,
- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledas av vad utskottet anført;
 - b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 675 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i> ..	1 344 000

b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 663 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 137 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	51 000
	Summa kronor 8 878 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Malmstenska donationsfonden	4 600
2. Bidrag från Ekmanska donationsfonden ..	9 200
3. Bidrag från Mimi Althainz donationsfond ..	16 200
	Summa kronor 30 000
	Nettoutgift kronor 8 848 000

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanlag av 8 848 000 kronor.

5:o) **Bidrag till Stockholms högskola.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 105 (punkt 7, s. 229—254 samt 257 och 258 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 13 mars 1959) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven huvudstat för Stockholms högskola, att tillämpas under budgetåret 1959/60, dels ock till Bidrag till Stockholms högskola för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanlag av 14 765 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sigfrid Larsson m. fl.* (I: 440) och den andra inom andra kammaren av herr *Rylander m. fl.* (II: 546), i vilka — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen i anslutning till propositionen 105 måtte besluta att från och med budgetåret 1959/60 inrätta en forskarassistenttjänst vid Stockholms högskolas stats- och rättsvetenskapliga avdelning;

dels en inom andra kammaren av fru *Ekendahl* och herr *Kellgren* väckt motion (II: 547), vari, såsom i inledningen till detta utlåtande redovisats, hemställts, att riksdagen måtte besluta att i enlighet med Stockholms högskolas styrelses av universitetskanslern tillstyrkta förslag en personlig befattning i Ae 21 som bibliotekarie vid Stockholms högskolas matematisk-

naturvetenskapliga bibliotek skall inrättas för den arvodesanställda bibliotekarien vid biblioteket Alf Kåre från och med budgetåret 1959/60 samt att den nu av Kåre innehavda arvodesbefattningen (motsvarande A 13) samtidigt skall indragas.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 546 och II: 547.

Huvudstatens utgiftssida

Posten till avlöningar är nu uppförd med förslagsvis 8 905 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

A. Matematisk-naturvetenskapliga avdelningen

- 1) laborator i elektronik,
- 2) två biträdestjänster för elektronik, med bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om tjänsternas lönegradsplacering,
- 3) förstärkning av avdelningens undervisningsresurser med 250 000 kronor,
- 4) höjning av arvodet åt en assistent i astronomi med 900 kronor till 2 400 kronor,
- 5) två vaktmästare i Ae 7, varav en för organisk kemi och biokemi och en för kemiska övningslaboratoriet,
- 6) laboratoriebiträde i Ae 7 för kemiska övningslaboratoriet,
- 7) beräkning av medel för nio nya tjänster för biträdespersonal, varav en avsedd för kvalificerad medhjälpare.

B. Stats- och rättsvetenskapliga avdelningen

- 1) preceptor i civilrätt,
- 2) preceptor i processrätt,
- 3) förste amanuens,
- 4) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång,
- 5) tilläggsarvode såsom universitetslektor till biträdande läraren i företagsekonomi.

C. Humanistiska avdelningen

- 1) förstärkning av avdelningens undervisningsresurser med 570 000 kronor,
- 2) fortsatt försöksverksamhet med kurs för högre förvaltningsutbildning, medelsanvisning 9 900 kronor,
- 3) fyra skrivbiträden för av departementschefen i annat sammanhang förordad skrivcentral för främst de humanistiska ämnena,
- 4) tre biträdestjänster, avsedda för de samhällsvetenskapliga ämnena samt ämnena pedagogik och psykologi.

D. Gemensamt för de matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska avdelningarna

- 1) ytterligare medelsanvisning av 265 000 kronor för förstärkning av undervisningsresurserna,

- 2) inrättande av ett ordinarie universitetslektorat i ett vart av följande ämnen, nämligen matematik, fysik, sociologi, pedagogisk psykologi, litteraturhistoria med poetik, statskunskap, nordiska språk, tyska språket och engelska språket,
- 3) medelsanvisning av 306 000 kronor för forskning och allmänt institutionsarbete av assistenter och amanuenser,
- 4) medelsanvisning av 50 000 kronor för handledning, ej inräknad i den ordinarie undervisningen,
- 5) medelsanvisning av 45 000 kronor för undervisningsnämndernas förvaltningskostnader.

E. Gemensamt för högskolan

- 1) forskardocent,
- 2) värmeskötare i Ae 8,
- 3) expeditionsvakt i Ae 7,
- 4) medelsanvisning av 7 800 kronor till extra arbetskraft.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning till avlöningar med 2 264 000 kronor, avser därjämte anvisande av medel till vissa automatiska utgiftsökningar.

Posten till omkostnader är i gällande huvudstat uppförd med 1 122 000 kronor.

Departementschefen har föreslagit att posten för nästa budgetår uppföres med 1 254 000 kronor, innebärande en anslagsökning med 132 000 kronor.

Posten till materiel m. m. är nu upptagen med 975 000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt en uppräknig av posten med 145 000 kronor.

Posten till nyanskaffning av apparater m. m. är i gällande huvudstat uppförd med 250 000 kronor.

Departementschefen har föreslagit att posten för nästa budgetår uppföres med 400 000 kronor, innebärande formellt en anslagsökning med 150 000 men en reell anslagshöjning med 75 000 kronor, med hänsyn till att ett innevarande budgetår anvisat särskilt anslag å 75 000 kronor till Nyanskaffning av apparater m. m. vid Stockholms högskola nu föreslås avlöst av motsvarande medelsanvisning under nu förevarande anslagspost.

Posten till engångskostnader för byggnadsarbeten är nu uppförd med 1 400 000 kronor.

Departementschefen har föreslagit att posten för nästa budgetår uppföres med 475 000 kronor, vilket belopp avses för ombyggnads- och renoveringsarbeten i byggnaden Norrtullsgatan 2 och till nybyggnad för fysiska institutet m. m.

Posten till inredning och utrustning av nya lokaler är nu uppförd med 500 000 kronor.

Departementschefen har föreslagit att posten för nästa budgetår uppföres med 1 297 000 kronor, därav till inredning och utrustning av fysiska institutets nybyggnad 1 000 000 kronor. Departementschefens förslag innebär en anslagshöjning med 797 000 kronor.

Posten till bidrag till vissa institutioner är nu upptagen med 263 400 kronor.

Departementschefen har förordat att denna post uppföres med oförändrat belopp.

Posten till pensioner och livräntor är uppförd med 385 000 kronor.

Departementschefen har beräknat att för nästa budgetår under förevarande post erfordras ett belopp 595 000 kronor, vilket innebär en ökning med 210 000 kronor.

Huvudstatens inkomstsida. Anslagsbehovet

Högskolans inkomster — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — har av departementschefen beräknats sålunda:

Avkastning från högskolans fonder	550 000
Hyror och arrenden	11 100
Bidrag från enskilt håll	44 600
Diverse inkomster	2 700
	608 400

Såsom av den föregående redogörelsen framgått har huvudstatens utgiftsida beräknats sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	11 169 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	1 254 000
Materiel m. m.	1 120 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	400 000
Engångskostnader för byggnadsarbeten	475 000
Inredning och utrustning av nya lokaler	1 297 000
Bidrag till vissa institutioner	263 400
Pensioner och livräntor	595 000
	16 573 400

Departementschefen har i detta sammanhang anfört följande.

Anslagssumman skulle vid bifall till vad jag föreslagit komma att uppgå till (16 573 400 — 608 400 =) 15 965 000 kronor. För täckande av detta belopp torde böra utgå bidrag från Stockholms stad med 1 200 000 kronor —

d. v. s. med bidragets maximibelopp — samt bidrag från staten med återstoden eller 14 765 000 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola bör alltså för nästa budgetår uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 2 751 000 kronor.

Beträffande vissa för universiteten och högskolorna gemensamma spörsmål torde i tillämpliga delar få hänvisas till redovisningen under punkten 1:o) Uppsala universitet: Avlöningar.

Utskottet

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Utskottet är icke berett att biträda det i motionerna I: 440 och II: 546 — såvitt nu är i fråga — framställda förslaget om inrättande från och med nästa budgetår av en forskarassistenttjänst vid högskolans stats- och rättsvetenskapliga avdelning. I övrigt får utskottet med anledning av vad motionärerna i detta sammanhang framhållit hänvisa till vad utskottet i det följande anför under avdelning II.

Vidkommande yrkandet i motionen II: 547 om inrättande av en personlig bibliotekariebefattning för bibliotekarien Alf Kåre får utskottet erinra om att Kåre alltsedan den 1 juli 1943 mot arvode är anställd som föreståndare för det matematisk-naturvetenskapliga biblioteket vid Stockholms högskola. Hans arbete har enligt motionärerna varit till stort gagn för forskningen och rönt synnerlig uppskattning av forskare och studenter både inom och utom högskolan. Som bevis härför hänvisa motionärerna till att matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid högskolan enhälligt föreslagit inrättande av en personlig befattning för Kåre vid biblioteket, vilket förslag jämväl biträts av högskolans styrelse och tillstyrkts av universitetskanslern.

Departementschefen har icke föreslagit inrättandet av en dylik personlig befattning för Kåre.

Utskottet, som icke anser sig böra biträda det i motionen framställda yrkandet, vill emellertid framhålla, att utskottet med hänsyn till Kåres långa tjänstgöring vid ifrågavarande bibliotek finner goda skäl tala för att Kåre beredes en fastare anställning vid högskolan. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t upptager förevarande ärende till förnyat bedömande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 440 och II: 546, såvitt nu är i fråga, samt II: 547,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledas av vad departementschefen anför;

b) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola, att tillämpas under budgetåret 1959/60:

H u v u d s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	11 169 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	1 254 000
3. Materiel m. m.	1 120 000
4. Nyanskaffning av apparater m. m.	400 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten ..	475 000
6. Inredning och utrustning av nya lokaler ..	1 297 000
7. Bidrag till vissa institutioner	263 400
8. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	595 000

Summa kronor 16 573 400

I n k o m s t e r

1. Avkastning från högskolans fonder	550 000
2. Hyror och arrenden	11 100
3. Bidrag från enskilt håll	44 600
4. Diverse inkomster	2 700
5. Bidrag från Stockholms stad	1 200 000
6. Bidrag från staten	14 765 000

Summa kronor 16 573 400;

c) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 14 765 000 kronor.

6:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 109, s. 248—250 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 405 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär be-
träffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

- 1) förste amanuens vid avdelningen för odontologisk ortopedi,
- 2) laboratoriebiträde i Ae 7 (heltid) vid avdelningen för odontologisk farmakologi i stället för ett i Ag 7 (halvtid) vid allmänna avdelningen,
- 3) undervisningsarvode för rättsodontologi (kostnad 1 500 kronor),
- 4) två tandtekniker i Ae 8,

- 5) fyra tandsköterskor i Ae 7,
 samtliga för lärarkliniken,
 6) kontorsbiträde vid allmänna avdelningen.

Departementschefen har icke biträtt ett förslag från universitetskanslern om inrättande vid avdelningen för barntandvård av en professur i Bo 3 i stället för den nuvarande laboratorbefattningen i Ao 26 med befattningsarvode.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 148 000 kronor, varav för automatiska kostnadsökningar tillhopa 60 500 kronor.

Utskottet. Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under ifrågavarande punkt framställda förslag.

Beträffande frågan angående omvandling av den nuvarande laboraturen i barntandvård vid tandläkarhögskolan i Malmö till en professur i ämnet får utskottet erinra om att utskottet tidigare (utlåtanden 1956: 78, 1957: 63) och senast i sitt av 1958 års B-riksdag godkända utlåtande nr B 48 berört detta spörsmål och därvid funnit goda skäl tala för vidtagandet av ifrågavarande åtgärd. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t alltjämt har sin uppmärksamhet riktad på omförmälda ärende och bedömer detsamma med hänsyn till den avvägning mellan professorer och laboraturer (motsvarande) Kungl. Maj:t finner forskningens, forskarhandledningens och den högre akademiska undervisningens krav påkalla.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må,

- a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	400 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	13 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i>	784 400
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 746 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	440 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 500

Summa kronor 3 405 000;

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 405 000 kronor.

7:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 152, s. 300—323) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 13 555 000 kronor, varav 111 000 att avräknas mot automobilskattemedlen.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär be-
träffande högskolans personalorganisation m. m. i huvudsak följande.

- 1) professur i vägbyggnad, i princip beslutad i fjol, nu medelsberäkning,
- 2) professur i gasdynamik, likaledes i princip beslutad i fjol, nu medelsberäkning,
- 3) professur i arkitektur II,
- 4) professur i stadsbyggnad,
- 5) professur i regleringsteknik med samtidig indragning av speciallärarybefattningen i ämnet,
- 6) medelsberäkning avseende behövt antal undervisningstimmar i allmän maskinteknik och gruvmaskinteknik i stället för medel för den vakanta professuren i ämnet,
- 7) ändring av professuren i järnets bearbetning och behandling till professur i metallernas bearbetning från och med den 1 juli 1960,
- 8) laboratur i teknisk oorganisk kemi,
- 9) universitetslektorat i Ao 26 i oorganisk kemi,
- 10) universitetslektorat i Ao 26 i matematik I,
- 11) medelsberäkning avseende behövt antal undervisningstimmar i teknisk elektrokemi i stället för medel för den vakanta professuren i ämnet,
- 12) biträdande lärare i flygteknik, arvode 12 960 kronor,
- 13) omändring av speciallärarybefattningen i maskinlära I till värmeteknik II med höjning av arvodet med 490 kronor och i samband härmed namnändring av de nuvarande speciallärarybefattningarna i maskinlära II och i värmeteknik till respektive maskinlära och värmeteknik I,
- 14) höjning av arvodet till specialläraren i vattenkemi med 490 kronor, i byggnadsakustik med 980 kronor samt i byggnadshygien och sanitets-teknik med 1 960 kronor,
- 15) höjning av arvodet till biträdande läraren i bostadsbyggnad med 1 470 kronor och i arkitektur I (elektrisk installationsteknik) med 980 kronor,
- 16) biträdande lärare i vattenbyggnad, arvode 5 010 kronor,
- 17) biträdande lärare i organisk kemi, arvode 5 010 kronor,
- 18) två tjänster som driftingenjör i Ae 21,

- 19) höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter med 58 300 kronor,
- 20) kamrerare i Ag 21 vid ekonomiavdelningen,
- 21) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid ekonomiavdelningen,
- 22) kanslibitråde i Ae 7 vid högskolans telefonväxel,
- 23) tolv och en halv extra ordinarie och extra tjänster som kanslibitråde m. m., medelsanvisning i runt tal 147 000 kronor,
- 24) överföring från materielanslaget av avlöningskostnaderna för sex och en halv extra ordinarie tjänster som kanslibitråde, motsvarande i runt tal 72 000 kronor,
- 25) överföring från materielanslaget av ytterligare avlöningskostnader, motsvarande i runt tal 196 000 kronor, samt bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om inplacering i lönegrad av tjänster som rymmas inom ramen för den under punkterna 23—25 förordade förstärkningen,
- 26) ordinariesättning av tre tjänster som extra ordinarie kontorsbiträden i Ae 5.

Beträffande vissa för universiteten och högskolorna gemensamma spörsmål torde i tillämpliga delar få hänvisas till redovisningen under punkten 1 Uppsala universitet: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 899 000 kronor, varav 84 400 kronor avser löneklassförändringar och kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, vilket innebär en avsevärd förstärkning av högskolans personella resurser, och hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledas av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 476 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	643 500

b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	21 400	664 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, <i>förslagsvis</i>	5 015 700	
b. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan	2 923 600	7 939 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		1 464 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>		67 000
	Summa kronor	13 612 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Stockholms stad m. fl.		57 000
	Nettoutgift kronor	13 555 000;

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 13 555 000 kronor, varav 111 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

8:o **Chalmers tekniska högskola: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 159, s. 329—343) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60, dels ock till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 9 385 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bergman m. fl.* (I: 241) och den andra inom andra kammaren av fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Uddevalla (II: 302), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att inrätta en professur i arkitekturens teori och historia i lönegrad Bo 3 från och med budgetåret 1959/60 med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i arkitekturens historia, samt att i anledning härav godtaga vad Kungl. Maj:t föreslagit som avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola med följande ändring:

1. avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis 2 185 836 kronor;
2. arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:ts arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, förslagsvis 553 432 kronor.

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen I: 241.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär be-
träffande högskolans personalorganisation m. m. i huvudsak följande.

- 1) professur i vattenförsörjnings- och avloppsteknik med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i ämnet, dock först från och med budgetåret 1960/61,
- 2) professur i regleringsteknik,
- 3) laboratur i arkitektur, i princip beslutad av riksdagen i fjol,
- 4) laboratur i stadsbyggnad, likaledes i princip beslutad av riksdagen i fjol,
- 5) inrättande av tre ordinarie lektorat, nämligen ett i vardera av ämnena tillämpad matematik, matematik och mekanik, med samtidig indragning av befattningarna som biträdande lärare i tillämpad, i matematik II och i mekanik IV,
- 6) forskardocent i Ae 24,
- 7) biträdande lärare i fysik IV, arvode 3 540 kronor,
- 8) biträdande lärare i materialbehandling med formlära III, arvode 9 420 kronor,
- 9) biträdande lärare i byggnadskonstruktion III, arvode 4 030 kronor,
- 10) indragning av befattningarna som speciallärare i frihandsteckning och modellering (arvode 10 020 kronor) samt byggnadsmateriallära (arvode 4 630 kronor) och utbyte mot befattningar som biträdande lärare i materialbehandling med formlära II och byggnadskonstruktion II (arvoden 9 420 respektive 4 030 kronor),
- 11) biträdande lärare i mineralogi, arvode 3 540 kronor,
- 12) biträdande lärare i materialbehandling med formlära IV, arvode 4 520 kronor,
- 13) biträdande lärare i materialbehandling med formlära V, arvode 4 520 kronor,
- 14) biträdande lärare i arkitektur, arvode 3 540 kronor,
- 15) ändrad benämning av befattningen som biträdande lärare i bostadsbyggnad till husbyggnadslära,
- 16) arvoderad lektor i matematisk fysik med samtidig indragning av en befattning som förste assistent vid avdelningen för teknisk fysik,
- 17) överflyttning till delposten till avlöningar åt annan icke-ordinarie personal respektive anslagsposten till rörligt tillägg av medel för fyra befintliga befattningar som biträdande lärare i Ae 21, nämligen i fysik II, fysikalisk kemi III, oorganisk kemi och organisk kemi med samtidig minskning av delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, kostnad 400 kronor,
- 18) höjning av delposten till ersättning åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter med 83 200 kronor,
- 19) två tjänster som driftingenjör i Ae 21,
- 20) fyra extra ordinarie och extra biträdestjänster, medelsanvisning i run-
tal 46 000 kronor,

- 21) överföring från materielanslaget av tretton biträdestjänster, medelsanvisning i runt tal 146 000 kronor, samt bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om inplacering i lönegrad av de under punkterna 20 och 21 föreslagna nya tjänsterna ävensom rörande dessa tjänsters fördelning på olika institutioner,
- 22) biblioteksassistent i Ae 10.

Ett av överstyrelsen för de tekniska högskolorna framställt förslag om inrättande av en professur i arkitekturens teori och historia med samtidigt indragning av speciallärarbefattningen i ämnet har icke biträts av departementschefen.

Beträffande vissa för universiteten och högskolorna gemensamma spörsmål torde i tillämpliga delar få hänvisas till redovisningen under punkten 1:o) Uppsala universitet: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 734 000 kronor, varav 62 200 kronor avser löneklassförändringar och kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag och har alltså icke ansett sig böra tillstyrka bifall till det i motionerna I: 241 och II: 302 framställda yrkandet om inrättande av en professur i arkitekturens teori och historia. Utskottet vill emellertid framhålla att goda skäl i och för sig synas tala för att ifrågakvarande professur — efter vederbörlig avvägning gentemot eventuella andra för högskolan angelägna personalförstärkningar — bör komma till stånd. I avvaktan härpå synes dock hittillsvarande anordning med undervisning av speciallärare och docentundervisning i ämnet böra fortfara.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 241 och II: 302,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad departementschefen anförst;

b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 152 200

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	563 452	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	18 948	582 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter, <i>förslagsvis</i>	3 583 600	
b. Undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem	6 100	
c. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan	1 997 100	5 586 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		1 063 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>		44 000
	Summa kronor	9 429 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Göteborgs stad m. fl.	44 000
Nettoutgift kronor	9 385 000;

c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 385 000 kronor.

II. Ökat stöd åt forskning m. m.

Av statsrådsprotokollet för den 13 mars 1959 inhämtas i huvudsak följande.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet fem sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående universitetens och högskolornas uppgifter och behov. De riktlinjer, som borde vara vägledande för de sakkunnigas arbete, angavs i departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet denna dag.

Som första led i sitt arbete avlämnade universitetsutredningen i juni 1957

ett betänkande om den akademiska undervisningen och forskarrekruteringen (SOU 1957: 24). Som ett andra led i sina förslag till upprustning av våra vetenskapliga institutioner har universitetsutredningen den 20 september 1958 avlämnat sitt femte betänkande, benämnt »Forskningens villkor och behov» (SOU 1958: 32).

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av statskontoret, riksarkivet, kungl. biblioteket, vetenskapsakademien, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, kanslern för rikets universitet, styrelsen för farmaceutiska institutet, överstyrelsen för de tekniska högskolorna, skolöverstyrelsen, styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska institut, direktionen över gymnasiala centralinstitutet, överbefälhavaren, medicinalstyrelsen, statens lönenämnd, humanistiska fondens nämnd, statens medicinska forskningsråd, flyg- och navalmedicinska nämnden, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd, atomkommittén, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, styrelsen för veterinärhögskolan, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, ingenjörsvetenskapsakademien, statens tekniska forskningsråd, direktionen för handelshögskolan i Stockholm, styrelsen för handelshögskolan i Göteborg, 1956 års jordbrukshögskoleutredning, 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté, 1957 års veterinärhögskoleutredning, Sveriges förenade studentkårer (SFS), landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), förste assistenternas förening vid tekniska högskolan i Stockholm, tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges industriförbund, aktiebolaget atomenergi, svenska teknologföreningen, Sveriges socialdemokratiska studentförbund och högerns ungdomsförbund. Universitetskanslern har överlämnat yttranden från vederbörande akademiska myndigheter vid honom underställda lärosäten och överstyrelsen för de tekniska högskolorna yttranden från lärarkollegierna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola.

Forskningens villkor och behov

Statistiska data

Utredningen

Forskningsvolymsundersökningen

Universitetsutredningen har genomfört en statistisk undersökning rörande forskningen i Sverige. Som mått har utredningen därvid använt dels summan av för forskning förbrukade medel under kalenderåret 1955, dels antalet i forskningsarbete sysselsatta personer den 1 december 1955, varvid detta antal fördelats dels på forskare, dels på forskningsbiträden.

Vad först angår antalet i forskningsarbete sysselsatta hösten 1955 redovisas detta i efterföljande sammanställning.

Forskningsområde	Antalet forskande akademiker	Antalet forskningsbiträden	Antalet forskningsbitr. per 100 forskande akad.
1. Teologisk forskning (vid univ.)	113	} 3	2
2. Juridisk forskning (vid univ. och Sthlms högsk.)	62		
3. Samhällsv. forskning:			
a) vid univ. o. Sthlms högsk.	211	44	21
b) vid handelshögsk.	75	23	31
c) vid statistiska verk och vissa utredningsinst. .	171	?	?
4. Övrig humanistisk forskning:			
a) vid univ. o. Sthlms högsk.	918	97	11
b) vid museer och arkiv	105	?	?
c) vid vetenskapl. bibliotek	69	134	194
d) vid vissa andra statliga och statsunderstödda forskningsinstitutioner utanför universitet och högskolor	33	?	?
5. Medicinsk forskning:			
a) vid univ. och högsk. (inkl. farm.inst., tandl.-högsk. och GCI)	1 101	697	63
b) vid icke-undervisningskliniker	49	?	?
c) vid vissa statliga och statsunderstödda forskningsinstitutioner utanför universitet och högskolor	73	?	?
6. Naturvetenskapl. och tekn. forskning:			
a) vid univ. och Sthlms högsk.	698	324	46
b) vid de tekn. högsk.	412	280	68
c) vid jordbr. högsk.	210	201	96
d) vid Wenner-Grens inst., vetenskapsakad. och branschf.-inst.	149	140	94
e) vid vissa andra statl. och statsunderstödda forskningsinstitutioner utanför universitet och högskolor	587	1 335	204
f) inom industrien	714	2 129	298
Totalt	5 750	5 407+?	100

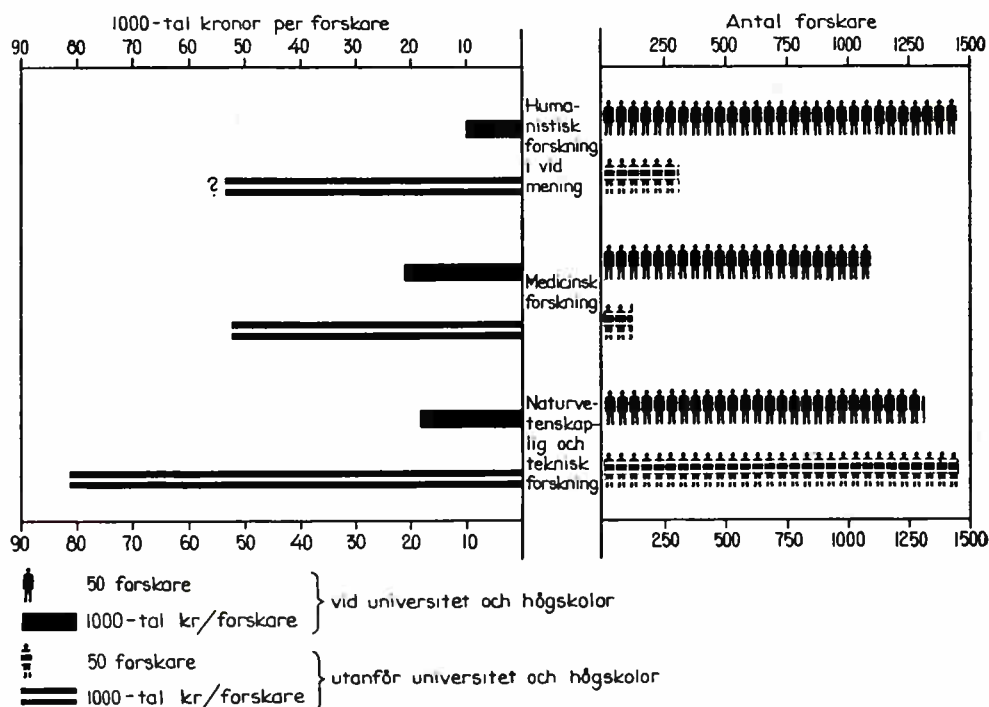
Nära hälften av samtliga aktiva forskare var sysselsatta inom naturvetenskaplig och teknisk forskning, medan en femtedel var verksam inom den medicinska forskningen och återstoden — knappt en tredjedel av samtliga — tillhörde de i vid mening humanistiska disciplinerna. Detta framgår närmare av denna tabell:

Forskningsområde	Forskande akademiker med forskning som huvuduppgift		Därav			
			vid univ. och högsk.		utanför univ. och högsk.	
	antal	%	antal	%	antal	%
Teologisk, juridisk, samhällsvetenskaplig och övrig humanistisk forskning.	1 757	31	1 448	82	309	18
Medicinsk forskning	1 223	21	1 101	90	122	10
Naturvetenskaplig och teknisk forskning	2 770	48	1 320	48	1 450	52
Totalt	5 750	100	3 869	67	1 881	33

Som ett andra mått på forskningens omfattning har universitetsutredningen i sina undersökningar använt storleken av de för forskningsändamål förbrukade medlen under kalenderåret 1955. Samtliga undersökningar rörande forskningens kostnader har gällt *drifkostnaderna* exklusive kostnader för uppvärmning, belysning och städning. Byggnadskostnader eller däremot svarande avskrivningar har genomgående uteslutits, medan däremot kostnader för inredning och utrustning av lokaler är medtagna. — Den totala medelsförbrukningen uppgick 1955 till cirka 206 miljoner kronor, därav i runt tal 111 miljoner offentliga anslagsmedel och 79 miljoner privata anslagsmedel.

Utredningen har illustrerat en del resultat av sina undersökningar i diagram. Nedanstående diagram torde vara av intresse i förevarande sammanhang.

Antal forskare och medelsförbrukning per forskare vid och utanför universitet och högskolor inom i vid mening humanistisk forskning, medicinsk forskning samt naturvetenskaplig och teknisk forskning under år 1955

De statliga forskningsinsatsernas utveckling under efterkrigstiden

Utredningen har gjort ett försök att belysa utvecklingen av de statliga anslagen till forkningsändamål under efterkrigstiden 1958/59. Endast driftanslag ha medtagits, medan samtliga kapitalinvesteringar lämnats åsido. Re-

sultatet av undersökningen redovisas i en tablå av vilken framgår, att de beräknade statliga anslagen för rena forskningsändamål ökat från cirka 34 miljoner kronor budgetåret 1946/47 till i runt tal 214 miljoner kronor 1958/59. I ett diagram illustrerar utredningen de olika forskningsanslagen omräknade till dagens penningvärde. Nedanstående tablå avser att ge en uppfattning om forskningens andel av de totala statsutgifterna under samma tidsperiod som diagrammet omsluter, budgetåren 1946/47—1958/59. Av tablå framgår, att de statliga forskningsanslagen ej endast uppvisar en absolut utan även en procentuell ökning. Särskilt stark synes anslagsökningen mellan 1957/58 och 1958/59 vara.

(Belopp i milj. kr. i penningvärde enligt konsumentprisindex mars 1958)

Budgetår	Egentliga statsutgifter på driftbudgeten	Beräknade forskningsanslag	Beräknade forskningsanslag i % av egentliga statsutgifter på driftbudgeten
1946/47	4 632	55	1,19
1950/51	6 193	81	1,31
1954/55	9 038	115	1,27
1955/56	9 247	126	1,36
1956/57	9 939	147	1,48
1957/58	10 381	170	1,64
1958/59	11 136	215	1,93

Utredningen har verkställt en överslagsberäkning om hur forskningsanslagen kan komma att utveckla sig under en kommande femårsperiod och hur stor del av de totala statsutgifterna, som kan komma att gå till forskning. För statsutgifterna har antagits en ökning under åren fram till 1963/64 med samma genomsnittliga årliga belopp som under perioden 1954/55—1958/59 eller med i runt tal 525 miljoner kronor per år. De totala anslagen till rena forskningsändamål under samma tid har antagits komma att öka sin andel av statsutgifterna i samma takt eller med 0,17 procentenheter per år. Överslagsberäkningen visar att de statliga forskningsanslagen för budgetåret 1963/64 skulle uppgå till 383 milj. kronor i dagens penningvärde eller 2,8 % av de totala egentliga statsutgifterna på driftbudgeten.

Yttranden

Utredningens statistiska redovisning av forskningens nuvarande villkor har av de remissinstanser, som uppehållit sig vid densamma, mottagits med oförbehållsamt erkännande (se prop. nr 105, s. 14 och 15).

Upprustningsprogrammet i dess huvuddrag

Utredningen

Universiteten och högskolorna

Efter att först mera allmänt ha deklarerat behovet av att stimulera forskningen genom forskarrekryteringstjänster och hjälpresurser har utredningen framhållit i huvudsak följande rörande *följdstkostnader vid inrättande av nya forskar- och lärarbefattningar*, redovisat i en särskild till betänkandet fogad bilaga.

De av utredningen föreslagna nya forskarbefattningarna är av följande typer: rörliga professurer, e. o. docent- och e. o. forskardocentbefattningar, lektorat vid de tekniska högskolorna samt forskarassistentbefattningar. Forskarassistenterna kan förutsättas få sitt behov av hjälpresurser tillgodosett genom anslagen till ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet.

För de övriga slagen av forskarbefattningar måste däremot beräknas kostnader för både biträdespersonal och materiel — följdstkostnaderna för professurer, docentbefattningar och lektorat beräknas för följande sju ämnesgrupper:

(1) *Den humanistiska ämnesgruppen*, omfattande de teologiska och juridiska fakulteterna samt de humanistiska fakulteternas rent humanistiskt inriktade ämnen. En rörlig professur inom denna ämnesgrupp kan beräknas fordra assistent- eller amanuenshjälp till en kostnad motsvarande lönekostnaden för en halv assistenttjänst samt sekreterarhjälp till en kostnad motsvarande lönekostnaden för ett fjärdedels biträde med lön enligt lönegrad 8. En docentbefattning inom denna ämnesgrupp fordrar anslag till biträdeshjälp med 2 000 kronor per år. Materielanslag kan beräknas efter 3,5 % av den totala lönekostnaden.

(2) *Den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen*, omfattande även ämnena pedagogik och psykologi. Här får assistentkostnaden för en rörlig professur beräknas motsvara lönekostnaden för en hel assistenttjänst; sekreterarhjälp får beräknas till en kostnad motsvarande 80 % av lönen i lönegrad 8. Anslag till biträdeshjälp åt docenter inom denna ämnesgrupp kan beräknas till 6 000 kronor för år (för halva antalet befattningar 10 000 kronor och för återstoden 2 000 kronor). Materielanslag får beräknas efter 11,3 % av den totala lönekostnaden.

(3) *Den medicinska fakultetens teoretiska ämnen*. Assistentkostnaderna beräknas här på samma sätt som för professurer inom den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen. Biträdespersonal för varje professur beräknas med 3,1 tjänster med en antagen genomsnittslön i lönegrad 8. Anslag till biträdeshjälp åt docenter får beräknas med 10 000 kronor per befattning och år; materielanslag med 21 % av den totala lönekostnaden.

(4) *Den medicinska fakultetens kliniska ämnen*. För dessa ämnen föreslås ingen särskild assistent- eller amanuenspersonal knuten till professurerna. Biträdespersonal för varje professur får här beräknas med 2,1 tjänster med en antagen genomsnittslön i lönegrad 8. Anslag till biträdeshjälp åt docenter får beräknas med 10 000 kronor per år och befattning; materielanslag med 30 % av den totala lönekostnaden.

(5) *Den matematiska ämnesgruppen*, omfattande jämväl de teoretiska ämnena vid de tekniska högskolorna. Assistentkostnaderna beräknas här på samma sätt som för professorer inom den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen. Biträdeshjälp får för varje professor och lektorat (vid de tekniska högskolorna) beräknas till en kostnad motsvarande 60 % av lönen i lönegrad 8. Anslag till biträdeshjälp åt docenter får beräknas med 2 000 kronor per år och befattning; materielanslag med 8,5 % av den totala lönekostnaden.

(6) *Den fysisk-kemiska ämnesgruppen*, omfattande jämväl de övriga ämnena vid de tekniska högskolorna. Assistentkostnaderna beräknas för denna ämnesgrupp på samma sätt som för professorer inom den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen. För ämnena fysik och kemi kommer därtill kostnader motsvarande lönen för ytterligare en hel assistentbefattning. Biträdeshjälp för varje professor och lektorat (vid de tekniska högskolorna) beräknas med 3,3 tjänster med en antagen genomsnittslön i lönegrad 8. Anslag till biträdeshjälp åt docenter får beräknas med 10 000 kronor per befattning och år; materielanslag med 29,3 % av den totala lönekostnaden.

(7) *Den biologisk-geografiska ämnesgruppen*. Kostnaderna får här beräknas på samma sätt som för den fysisk-kemiska ämnesgruppen med den skillnaden att biträdeshjälp beräknas med 1,9 tjänster per professor och materielanslag beräknas med 20,5 % av den totala lönekostnaden.

Följdcostnaderna vid inrättande av föreslagna forskarbefattningar samt vid genomförande av föreslagen förstärkning av assistent- och biträdespersonalen sammanfattas för de olika budgetåren i följande tablå.

	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64
Följdcostnader för föreslagna rörliga professorer.....	120 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Följdcostnader för föreslagna e. o. docentbefattn.....	333 410	983 105 ¹	479 914	229 727	193 362
Följdcostnader för föreslagna e.o. forskardocentbefattn.....	74 897	224 689	100 687	—	—
Följdcostnader för föreslagna lektorat...	547 832	—	—	—	—
Materielanslag vid föreslagen förstärkning av ass.- o. bitr.-pers.	902 850	408 854	237 261	90 020	90 020
Summa kronor	1 978 989	1 856 648 ¹	1 057 862	559 747	523 382

¹ En viss mindre skiljaktighet föreligger mellan vad som här och i det följande redovisas såsom universitetsutredningens förslag och vad denna i betänkandet angivit. Denna skiljaktighet sammanhänger med att vissa smärre korrigeringar av det bakomliggande siffermaterialet numera vidtagits.

Forskningsråden

Utredningen framhåller att en av forskningsrådets uppgifter är att åt universitets- och högskoleforskningen liksom åt andra forskningsinstitutioner förvalta de extra resurser, som även efter en utbyggnad av basorganisationen blir en nödvändig förutsättning för genomförandet av stora forsk-

ningsprojekt. Rådens andra uppgift är att följa vetenskapens utveckling och samhällets behov av forskning.

Anslagen från råden har enligt utredningen varit av största vikt för den utbyggnad av forskningsarbetet i vårt land, som skett under tiden efter det andra världskriget.

Yttranden

Beträffande vad i remissyttrandena framhållits torde få hänvisas till prop. nr 105, s. 31—39.

Departementschefen

Departementschefen framhåller bland annat följande:

»Det råder ingen tvekan om att vi nu befinner oss i ett skede, då ett starkt stöd åt forskning är en huvudförutsättning för bevarandet och vidareutvecklingen av välfärdssamhället i verklig mening och där en alltmer internationaliserad forskning utgör en av de bästa grundvalarna för ett förbättrat mellanfolkligt samförstånd och samarbete.

Forskningen måste enligt min uppfattning ges en hög prioritering vid den avvägning av det allmännas resurser, som med hänsyn till det statsfinansiella läget måste iakttagas. De nu av utredningen framlagda förslagen har i många avseenden grundats på beräkningsnormer av schablonmässig karaktär. Vid fastställandet av dessa beräkningsnormer stödjer sig utredningen på omfattande undersökningar rörande de olika i forskningens kostnader ingående utgiftsposterna. — De av utredningen redovisade överslagsberäkningarna rörande följdkostnaderna vid inrättande av nya forskar- och lärarbefattningar ger en värdefull belysning av utredningens beräkningsnormer. De illustrerar klart vilka relationer mellan utgiftsändamålen i fråga utredningen anser vara lämpliga. — Utredningen har lagt upp sina förslag i regel såsom ett program för en treårsperiod, i vissa avseenden till och med för en femårsperiod. Jag anser det vara ytterligt värdefullt att från en expertutredning av universitetsutredningens typ få förslag som avser en längre period än ett budgetår. Dylika förslag ger konstruktiva perspektiv på utvecklingen. Det synes mig å andra sidan varken lämpligt eller möjligt att statsmakterna nu tar definitiv ställning till ett flerårsprogram för universitets- och högskoleväsendets forskningsupprustning. Utvecklingen går inom flertalet vetenskapsområden numera så snabbt att den plan, som i dag kan och bör göras upp även för en så pass kort tidsperiod som 3—5 år, om något eller några år kan visa sig vara i väsentliga avseenden föråldrad. — Självfallet måste också bedömningen av i vilken takt de ifrågakommande forskningsresurserna bör utvidgas ske mot bakgrunden av det statsfinansiella läget och möjligheterna att vid den årliga budgetprövningen inrymma anslagsökningar för detta ändamål.

Jag delar universitetsutredningens uppfattning att man vid en upprust-

ning av universitets- och högskoleväsendet måste söka åstadkomma en jämn balans mellan olika slag av forskningsresurser, såsom forskare, hjälpkrafter, materiel o. d.

I fråga om resurserna för utbildning innebär beslutet vid fjolårets riksdag att dessa i framtiden skall öka i takt med det ökade utbildningsbehovet till följd av stegringen i studerandeantalet. Beträffande forskningsresurserna finnes det uppenbarligen inte anledning att förorda något liknande, mera automatiskt verkande system. Universitetsutredningen har inte heller föreslagit något sådant. Utredningen har i stället på ett enligt min mening övertygande sätt framför allt visat att, när det gäller att förstärka forskningens grundläggande resurser vid universitet och högskolor, mera konsekvent än hittills måste iakttagas behovet av en systematisk balans mellan förstärkningarna av personella och materiella resurser av olika slag, för att dessa sammantagna skall få en fullgod effektivitet. Angelägenheten av en riktig avvägning i detta hänseende blir naturligtvis särskilt markerad, då önskemålen om förstärkning av resurserna skall tillgodoses samtidigt som de ekonomiska förutsättningarna alltjämt är begränsade. Hur schematiserade och schablonmässiga utredningens beräkningsnormer än kan anses vara i vissa hänseenden, så måste av dessa skäl enligt min mening likväl de metoder att angripa förevarande problem och de med tillämpning härav gjorda avvägningar mellan olika kostnadsfaktorer, som kanske mest över-skådligt kommer till uttryck i den tidigare återgivna följdkostnadsberäkningen, kunna tjäna såsom vägledning för både de anslagsäskande och de anslagsprövande samhällsorganen i deras arbete på att effektivt stödja god forskning.

Utredningen har föreslagit och jag avser att på grundval härav förorda högst väsentliga förstärkningar av de tekniska högskolornas forskningsresurser. För tandläkarhögskolornas del är utredningens förslag ej så omfattande. I anslutning härtill anser jag mig böra något närmare ingå på frågan om fackhögskolornas ställning i forskningsorganisationen. Utredningen har understrukit att ett tillvaratagande av forskarbegåvningarna är lika nödvändigt för fackhögskolornas som för universitetens del. Härtill vill jag framhålla, att med avseende på forskningens inriktning gränserna mellan universitet och fackhögskolor numera håller på att suddas ut. Detta utgör enligt min mening ett ytterligare motiv för en successiv utbyggnad av fackhögskolornas forskningsresurser till en nivå motsvarande universitetens. Utredningen har i förevarande sammanhang särskilt pekat på de tekniska högskolorna. Jag är fullt ense med utredningen om att de tekniska högskolorna här bör främst komma i tur men vill samtidigt framhålla angelägenheten av att även andra fackhögskolors behov av ökade resurser för forskning tillgodoses. Framåtskridande och nya rön inom exempelvis den odontologiska forskningen är givetvis av stor betydelse, inte minst från den enskilde samhällsmedlemmens synpunkt.»

Forskarkarriären

Utredningen

Utredningen har gjort en analys av hur många kompetenta forskare man vågar räkna med för olika grader och tjänstetyper i forskarkarriären och framhåller att man under det kommande årtiondet kan räkna med en stark ökning både i antalet assistentaspiranter och i antalet docentkompetenta doktorer. Det är enligt utredningens mening synnerligen angeläget att man på alla sätt söker uppmuntra unga vetenskapsmän att kvarstanna vid universitetet och göra sig kompetenta för högre befattningar.

Härefter behandlar utredningen ingående de tjänstetyper som utredningen räknar med skola ingå i forskarkarriären vid universitet och högskolor: assistenter och amanuenser, forskarassistenter, docenter, lektorer, professorer m. m. Med de föreslagna forskarassistenttjänsterna avser utredningen en forskarrekryteringsbefattning av assistenttyp, men inplacerad mellan vanliga assistenter och e. o. docenter. Utredningen föreslår att universitetslektorat inrättas jämväl vid de tekniska högskolorna. Två nya typer av professorer föreslås också inrättade, dels en typ av ordinarie professorer utan ämnesbundenhet och med benämningen rörliga professorer, dels en annan typ, nämligen icke-ordinarie professorer, vilka tillsättes genom förordnande för viss tid.

Beträffande vad utredningen i övrigt anfört och föreslagit med avseende å en utbyggd forskarkarriär, olika tjänstetyper i forskarkarriären liksom vad remissmyndigheterna i förekommande fall yttrat torde få hänvisas till propositionen nr 105, s. 45—106.

Departementschefen

Departementschefen anför i huvudsak följande:

»Den av statsmakterna förra året beslutade upprustningen av våra universitet och högskolor har inneburit bl. a. ett första steg i riktning mot en förstärkning av forskarrekryteringsbas. Antalet doktorand- och licentiandstipendier har utökats avsevärt och stipendiebeloppen höjts väsentligt. Stödet åt ograduerade forskare har utvidgats och förstärkts kraftigt. Främst i rekryteringsstimulerande syfte har anställningsförhållandena förbättrats för befattningshavarna i assistent- och amanuenskarriären vid flertalet av våra högre läroanstalter. De åtgärder, som nu återstår, gäller givetvis främst ett ytterligare säkerställande av sagda rekryteringsbas men även åstadkommandet av en ur alla synpunkter lämpligt utformad och dimensionerad påbyggnad av densamma.

I likhet med utredningen anser jag, att forskarkarriärens tjänster bör bilda ett organiskt helt; utan toptjänster kan mellantjänsterna knappast i läng-

den verka attraktiva och utan ett urval via ett stort antal lägre tjänster kan inte verkligt högkvalificerade krafter påräknas för toppbefattningarna.

Jag övergår nu till att behandla de i forskarkarriären ingående tjänstetyperna var för sig och börjar därvid med karriärens bas. Dessförinnan vill jag dock med några ord beröra min inställning till frågan om de två teologiska fakulteternas forskningsresurser. Dessa fakulteter förfogar nu tillsammans — förutom över viss biträdande lärar-, assistent- och amanuenssamt biträdespersonal — över sexton professorer och fjorton e. o. docenttjänster. Som framgått redan i det föregående har det ej varit möjligt att i full utsträckning tillgodose de av universitetsutredningen framlagda förslagen. Bland annat med hänsyn till de överväganden, som på grund härav varit nödvändiga, har jag inte ansett mig böra föreslå några ökade personella forskningsresurser för de teologiska fakulteterna.

A s s i s t e n t e r o c h a m a n u e n s e r. Assistent- och amanuensstjänsterna utgör den egentliga basen i forskarkarriären.

Vad angår assistent- och amanuenspersonalens ställning inom de *filosofiska fakulteterna* vill jag först erinra om att det förutnämnda av statsmakterna förra året fattade upprustningsbeslutet bl. a. innebär, att ett system med organisationsplaner införes för de filosofiska fakulteternas del i syfte att möjliggöra en anpassning till växlingarna i studerandeantalet av dessa fakulteters undervisningsresurser. Därvid har uppställts vissa normer, avsedda att utgöra riktlinjer för beräkning av insatser för undervisningens vidkommande av assistent- och amanuenskrafter. Utredningen har nu funnit, att dessa normer bör så till vida kompletteras som att varje enskilt ämne bör i fråga om assistent- och amanuenshjälp tillförsäkras vissa minimiresurser för forskning och allmänt institutionsarbete. Utredningen har också — som av det föregående framgått — framlagt förslag härom. Vid de beräkningar, som utredningen i anslutning härtill utfört, har utredningen uttryckt det för forskning och allmänt institutionsarbete såsom erforderligt beräknade assistent- och amanuensbehovet i tjänstgöringstimmar för assistent på så sätt att en förste amanuensstjänst beräknats motsvara 500 tjänstgöringstimmar för assistent, d. v. s. halva det antal tjänstgöringstimmar som åvilar en assistent, medan en andre amanuensstjänst beräknats motsvara 300 och en tredje amanuensstjänst 225 »assistenttimmar». —

Ett särskilt fastställande av de skilda ämnenas behov av assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete torde visserligen icke vara i och för sig nödvändigt men dock lämpligt och ändamålsenligt med hänsyn till hela uppläggningsplaneringen av systemet för dimensionering av de filosofiska fakulteternas undervisningsresurser. Systemet med organisationsplaner torde nämligen icke kunna fungera på ett fullt tillfredsställande sätt om icke det antal assistenttimmar, som de enskilda ämnesföreträdarna bör ha rätt och möjlighet att avdela för forskning och allmänt institutionsarbete, i särskild ordning anges.

Resultatet av utredningens beräkning har jag funnit i stort sett väl avvägt. Jag är av olika skäl emellertid icke beredd att helt acceptera detsamma. Det mått av assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, som bör avdelas för varje laboratur (motsvarande) bör enligt min mening icke vara lika stort som det som bör reserveras för professur. Med hänsyn härtill räknar jag med att det antal assistenttimmar, som för här avsett ändamål bör avdelas för en laboratur (motsvarande), utgör hälften av vad utredningen härutinnan föreslagit. För de filosofiska fakulteternas del anser jag mig i övrigt kunna acceptera resultatet av utredningens beräkningar. Jag föreslår i det följande att medel beräknas för den förstärkning av ifrågavarande personal, som från och med nästa budgetår erfordras för det åsyftade avdelandet av ett visst antal assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete. Inom ecklesiastikdepartementet har utarbetats en förteckning, utvisande det antal assistenttimmar i varje enskilt ämne inom de filosofiska fakulteterna, som enligt här angiven beräkning bör få avdelas för forskning och allmänt institutionsarbete. (Förteckningen ingår såsom bilaga i propositionen, se sid 259.)

Med hänsyn till den variationsrikedom, som råder inom all forskning, inte minst i fråga om den inom de filosofiska fakulteterna bedrivna, ligger det emellertid i sakens natur att möjligheter till förändringar måste föreligga av de för de olika ämnena inom sagda fakulteter här beräknade antalen assistenttimmar. Sådana förändringar kan bli motiverade av olika skäl. Det kan sålunda exempelvis tänkas, att forskningen vid en enskild institution utvecklas i sådan riktning, att behovet av assistent- och amanuenshjälp där blir alldeles särskilt starkt markerat. Vid sådant förhållande torde det få ankomma på vederbörande anslagsäskande myndighet att petitavägen framlägga motiverat förslag i fråga om de förändringar i de härutinnan uppställda minimimåtten, som kan anses befogade. Vidare torde vissa ämnen redan tidigare med hänsyn till enbart forskningens och institutionsarbetets behov ha tillförts ett visst extra tillskott av assistent- eller amanuenspersonal utöver vad som angivits i förteckningen. Jag förutsätter, att någon sänkning av en härutinnan uppnådd standard ej i och för sig skall ske. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de kompletterande föreskrifter som kan erfordras i detta avseende.

Vad jag sålunda förordat föranleder ett ökat behov av assistenttimmar för de filosofiska fakulteternas del från och med nästa budgetår. I årets statsverksproposition har jag med hänsyn till undervisningens behov beräknat medel under respektive avlöningsanslag för bl. a. assistent- och amanuenspersonal vid nämnda fakulteter. Därjämte har jag av tekniska skäl under dessa anslag för sagda fakulteters vidkommande beräknat de mindre medelsbelopp för forsknings- och institutionsarbete av assistent eller amanuens, vilka jag i då förevarande sammanhang ansett mig böra förorda. Sistnämnda medelsbelopp förslår emellertid ej för ändamålet i

fråga. Härtill kommer att ytterligare medel erfordras för undervisningens del, eftersom de under respektive avlöningsanslag nu förtecknade assistent- och amanuéstjänsterna i en utsträckning, som ej kunnat angivas vid statsverkspropositionens avlåtande, kan komma att tagas i anspråk för forskning och allmänt institutionsarbete. För ifrågavarande ändamål erfordras sålunda — utöver vad som beräknats i statsverkspropositionen — ett medelstillskott, vilket jag uppskattar till 652 000 kronor, varav 306 000 kronor belöper sig på Stockholms högskola.

Vad beträffar assistent- och amanuenspersonalen inom de *juridiska fakulteterna* vill jag erinra om att denna personal i enlighet med beslut av 1957 års riksdag för närvarande successivt bygges ut. I anslutning härtill har bland annat i årets statsverksproposition beräknats medel till en förste amanuéstjänst vid vardera av de två juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund. Jämväl för den stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola torde från och med nästa budgetår komma att beräknas medel för en sådan tjänst. I enlighet med riksdagens förutnämnda beslut avses assistent- och amanuenskadrerna vid ifrågavarande tre juridiska fakulteter budgetåren 1960/62 utökade med ytterligare sammanlagt fyra tjänster som assistent, två som förste amanuens och en som andre amanuens. Under de närmaste tre budgetåren torde sålunda nämnda tre läroanstalter komma att tillföras sammanlagt 6 800 assistenttimmar för den juridiska undervisningen. Med hänsyn främst därtill är jag icke här beredd att förorda någon förstärkning av assistent- och amanuenspersonalen vid de juridiska fakulteterna.

Jag övergår slutligen till att behandla assistent- och amanuenspersonalens ställning vid de *tekniska högskolorna*.

För att rekryteringsunderlaget för forskare vid de tekniska högskolorna skall ökas, tillstyrker jag utredningens föreliggande förslag att de nuvarande förste assistenterna vid de tekniska högskolorna ges samma forskarutbildningsmöjligheter som assistenterna vid universiteten. Jag förordar därför att tjänstgöringsskyldigheten för de tekniska högskolornas förste assistenter får samma utformning som för universitetsassistenterna. Detta innebär att skyldigheten att tjänstgöra i institutionens arbete bestämmes till 1 000 timmar per år. Samtidigt bör, såsom utredningen föreslagit, föreskrivas, att återstående arbetstid skall användas för sådan forskning och utbildning under institutionschefens handledning, som möjliggör för befattningshavaren att förvärva licentiatexamen respektive doktorsgrad. Befattningarna bör vidare liksom universitetens assistentbefattningar ha karaktären av heltidstjänster i reglerad befordringsgång med möjlighet till extra ordinarie anställning under vissa förutsättningar. I överensstämmelse med utredningens förslag bör förordnande å befattningarna ges tills vidare, dock för en tid av högst ett år i sänder. Därjämte bör — likaledes i enlighet med vad utredningen förordat — tjänstebenämningen även vid de tekniska högskolorna

bli assistent. De s. k. övningsassistenterna vid dessa högskolor bör härefter även officiellt benämnas övningsassistenter.

De föreslagna åtgärderna i syfte att förbättra forskarrekruteringen och forskarutbildningen föranleder bl. a. ett väsentligt ökat behov av ytterligare assistentbefattningar vid de tekniska högskolorna. I anslutning till utredningens förslag förordar jag, att — utöver vad i statsverkspropositionen föreslagits — i förevarande sammanhang beräknas medel för 90 nya assistenttjänster vid dessa högskolor. Detta föranleder ett ökat medelsbehov av i runt tal 1 582 000 kronor, vilket jag avser att beakta vid mina slutliga anslagsberäkningar i det följande.

Forskarassistenter. Utredningen har gett uttryck åt den uppfattningen att det saknas ett led i den nuvarande forskarkarriären. För forskning avsedda befattningar mellan assistent- och docenttjänsterna finnes icke. Även enligt min mening är det otvivelaktigt så att det härvidlag för närvarande föreligger en lucka i forskarkarriären. Med hänsyn till det nu kraftigt ökande behovet av graderade forskare bör den nuvarande forskarkarriären kompletteras med ett led, närmast avsett att hålla forskarbegävningarna kvar i forskningsarbete efter avlagd licentiatexamen. Vad det här i första hand gäller är sålunda att stimulera doktorandrekruteringen.

För tillgodoseende av detta behov bör enligt utredningen införas en ny tjänstetyp, benämnd forskarassistent. — Inom främst de filosofiska fakulteterna har de nuvarande biträdande lärartjänsterna i många fall tjänat såsom rekryteringstjänster av här avsett slag och detta trots att de motiverats av enbart undervisningens behov. Då sistnämnda behov emellertid i överensstämmelse med beslut av förra årets riksdag skall tillgodoses genom inrättande av universitetslektorat, vartill kommer att flertalet av de nuvarande biträdande lärartjänsterna, i vart fall såvitt gäller de filosofiska fakulteterna, avses att successivt ombildas, blir behovet av mellantjänster för forskningens del än mer accentuerat. —

Den utformning som utredningen givit den nya befattningen som forskarassistent finner jag ändamålsenlig och lämplig. I likhet med så gott som samtliga remissinstanser tillstyrker jag därför, att en sålunda utformad tjänstetyp nu införes. Tjänsten torde böra placeras i lönegrad Ae 21. Docentkompetent forskarassistent bör äga uppbära särskilt arvode av sådan storlek att de sammanlagda löneförmånerna uppgår till belopp, motsvarande lönen i 24 löneklassen å löneplan A, lärosätets ortsgrupp. Mot angivna lönesättning för ifrågavarande tjänster har representanter för vederbörande personalorganisation förklarat sig ej ha någon erinran. Vidkommande den årliga tjänstgöringsskyldighet, som forskarassistent har att fullgöra för vederbörande läroanstalts räkning, vill jag här tillägga, att denna enligt min mening i princip skall utgöra 800 timmar, då tjänstgöringen fullgöres i form av enbart institutionsarbete, och minst 198 timmar (motsvarande sex veckotimmar), då den fullgöres i form av enbart

undervisning. Inom ramen härför torde universitetskanslersämbetet respektive överstyrelsen för de tekniska högskolorna få besluta i fråga om den fördelning av tjänstgöringsskyldigheten mellan institutionsarbete och undervisning, vartill omständigheterna kan föranleda. Den del av forskarassistentens tjänstgöringsskyldighet, vilken uttages i form av undervisning, bör vidare med hänsyn till befattningens art såvitt möjligt fullgöras på högstadiet. Forskarassistent bör sålunda som regel ej åläggas elementär undervisning. —

Jag har redan tidigare understrukit vikten av att åtgärder nu vidtages för att stimulera forskarrekruteringen och forskarutbildningen vid de tekniska högskolorna. Som ett led i mina strävanden i denna riktning förordar jag, att vid vardera av de två tekniska högskolorna inrättas två tjänster som forskarassistent.

Med hänsyn till betydelsen av förbättrade forskningsbetingelser vid tandläkarhögskolorna vill jag för dessa fackhögskolors del förorda inrättande av två forskarassistenttjänster, varav en för tandläkarhögskolan i Stockholm och en för högskolan i Malmö.

Jag har redan antytt, att jag i förevarande sammanhang skulle närmare ingå på de medicinska fakulteternas behov av nya rekryteringsbefattningar. Utredningens förslag om införande vid dessa fakulteter av en befattning av den typ det här gäller synes mig väl ägnat att tillgodose detta behov. Jag föreslår därför här, att två tjänster som forskarassistent inrättas vid var och en av de tre medicinska fakulteterna i Uppsala, Lund och Göteborg samt vid karolinska institutet. —

Ett bifall till mina här framlagda förslag om inrättande vid de tekniska högskolorna, tandläkarhögskolorna och de medicinska fakulteterna av sammanlagt fjorton forskarassistenttjänster medför ett ökat medelsbehov av 313 000 kronor för nästa budgetår, vilket jag avser att beakta vid mina slutliga anslagsberäkningar i det följande.

D o c e n t e r. Vad beträffar *docenttjänsterna* vill jag först erinra om att dessa i allt väsentligt är forskarrekruteringsbefattningar. —

Som redan framgått har det av statsfinansiella skäl icke varit möjligt att helt acceptera universitetsutredningens förslag. Vid den koncentration i samband med den slutliga anslagsavvägningen, som därför varit påkallad, har det för mig framstått som i första hand nödvändigt, att på grundval av utredningens förslag söka utforma en forskarkarriär, som i fråga om de olika stegen är tillräckligt sammanhängande och även i övrigt väl avpassad med hänsyn till forskningens behov. När det sedan gällt att inom en mer begränsad ekonomisk ram än den som utredningen förordat lägga fram förslag om omedelbara förstärkningar har jag ansett det riktigast att lägga tyngdpunkten på en förstärkning av forskarkarriärens bas. På grund härav är jag ej beredd att nu biträda utredningens förslag om utökning av antalet docenttjänster i annan mån än som förordats redan i statsverkspropositionen.

Utredningen har — liksom flertalet remissinstanser — kraftigt understrukit nödvändigheten av att antalet *forskardocenttjänster* utökas. Därvid har utredningen funnit det vara ett rimligt antagande att mot var femte docenttjänst bör svara en forskardocenttjänst. Utredningen synes emellertid ha räknat med att en sådan relation ej skall uppnås omedelbart utan först på längre sikt.

För egen del finner jag det uppenbart, att antalet forskardocenttjänster för närvarande är otillfredsställande, och en väsentlig ökning av detta antal är enligt min mening därför mycket angelägen. Jag erinrar om att jag i årets statsverksproposition beräknat medel för två nya tjänster av här avsett slag, varav en för universitetet i Göteborg och en för Chalmers tekniska högskola. Jag föreslår nu inrättande av ytterligare sex forskardocenttjänster, varav två vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund, en vid karolinska institutet och en vid Stockholms högskola. Det härför erforderliga medelsbehovet beräknar jag till 156 000 kronor. Jag gör slutlig framställning härom i det följande.

Utredningens förslag om ökning av antalet sakkunniga vid tillsättande av forskardocenttjänst från två till tre anser jag mig med hänsyn till vad remissinstanserna anfört ej böra förorda. Däremot tillstyrker jag att i överensstämmelse med utredningens förslag de sakkunniga vid tillsättandet av forskardocentbefattning för sitt arbete tillerkännes ersättning enligt samma regler, som gäller för sakkunniguppdrag i samband med kallelseförslag vid tillsättandet av professor eller laboratur.

I detta sammanhang får jag anmäla att Sveriges docentförbund på anförda skäl hemställt om sådan ändring i 7 § e) av gällande bestämmelser rörande docent- och forskardocenttjänsterna vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet, att maximitiden för innehav av dylik befattning måtte få, då särskilda skäl av den art, som i nämnda författningsningsrum sägs, prövas föreligga, förlängas för längre tid än högst ett år. Därest riksdagen icke riktar någon erinran däremot, torde sådan ändring få vidtagas av Kungl. Maj:t.

L e k t o r e r. Redan i årets statsverksproposition har jag framlagt förslag om inrättande vid de tekniska högskolorna av sammanlagt fem universitetslektorat, varav två vid tekniska högskolan i Stockholm och tre vid Chalmers tekniska högskola. Frågan om inrättande av ytterligare universitetslektorat vid de tekniska högskolorna utöver vad som föreslagits i årets statsverksproposition bör enligt min mening prövas i samband med de årliga anslagsäskandena.

Av vad jag härutinnan i statsverkspropositionen anfört, framgår att jag för min del redan funnit, att de tjänster det här gäller bör benämnas universitetslektorat. Det ligger i sakens natur, att lektoraten vid de tekniska högskolorna även i övrigt får i stort sett samma utformning som motsvarande tjänster vid universitet och övriga högskolor. I fråga om behörighetsvillkor, löneställning och undervisningsskyldighet bör därför gälla samma bestäm-

melser som för lektoraten vid universiteten. Detta innebär bl. a., att lektorstjänsterna vid de tekniska högskolorna placeras i lönegraden Ao 26 och, efter förslag av vederbörande kollegienämnd och överstyrelsen för de tekniska högskolorna, tillsättes av Kungl. Maj:t. Vad särskilt beträffar behörighetsvillkoren för lektorstjänsterna vid de tekniska högskolorna kan vissa smärre avvikelser i förhållande till motsvarande villkor för lektoraten vid universiteten tänkas bli påkallade. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i annat sammanhang meddela närmare bestämmelser i detta avseende.

P r o f e s s o r e r m. fl. Utredningens överväganden har utmynnat i förslag om en väsentlig ökning av antalet ordinarie professorstjänster. Vidare har utredningen föreslagit, att vid universitets- och högskoleväsendet infördes två nya tjänstetyper, nämligen rörliga professorer och förordnande-professorer. Universitetskanslern förordar — med avstyrkande av utredningens förslag om förordnandeprofessorer — att särskilda medel i stället anvisas till gästföreläsare. Kanslerns förslag är främst betingat av önskemål om att i anslutning till rådande internationell praxis — varav erfarenheterna enligt kanslerns mening är goda — möjlighet öppnas att till de svenska läroanstalterna inbjuda s. k. »visiting professors». Nämda medel bör enligt kanslern även få disponeras för inbjudan av framstående svenska forskare, som är verksamma utanför universitets- och högskoleorganisationen.

De moderna vetenskaperna i alla deras förgreningar vid våra universitet och högskolor är av den karaktären att skilda forskningsfält, inom vilka icke blott forskning utan även utbildning måste ske, snabbt förnyas och utvecklas och detta i alltmer accelererad takt ju större omfattning forskningen får. Det härav föranledda behovet av ytterligare tjänster i forskarkarriärens topp har hittills i första hand mötts på det sättet att nya ordinarie professorer inrättats. Blott i undantagsfall har personliga professorer tillkommit. Jag vill i detta sammanhang erinra om att under femårsperioden 1955/56—1959/60 vid de universitet och högskolor som hör till ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde inrättats och, såvitt gäller budgetåret 1959/60, föreslagits till inrättande sammanlagt 78 professorer, varav 5 personliga, samt därjämte sammanlagt 56 laboraturer (motsvarande), varav en personlig.

Forskningens snabba expansion innebär bland annat att nya forsknings- och undervisningsområden ständigt blir aktuella. — Den snabba vetenskapliga utvecklingen bör enligt min mening därför också leda till skärpt uppmärksamhet på det förhållandet, att professorer, som funnits inrättade sedan lång tid tillbaka, inte utan vidare bör återbesättas utan att behovet av dem bör omprövas och vägas mot det ständigt växande behov av nya topptjänster inom forskarkarriären, som aktualiseras genom dynamiken i modern forskning.

Det nu anförda tyder enligt min mening på att smidigare och till utvecklingen bättre anpassade former för tillgodoseende av behovet av vetenskapliga toppbefattningar kan behöva övervägas. En radikal men i praktiken av arbetstekniska skäl mycket svårtillämplig metod vore naturligtvis att i framtiden systematiskt ompröva ämnesområde och behov beträffande varje ledigbliven professur. Som en annan utväg kan tänkas att i större utsträckning än vad nu är fallet inrätta nytillkommande professurer såsom personliga. En tredje lösning — och det är den som utredningen närmast synes ha åsyftat — kan vara att komplettera det nuvarande systemet av tjänstetyper med nya i form av exempelvis rörliga professurer och förordnandeprofessurer.

Jag har velat framhålla dessa olika synpunkter för att belysa att förevarande spörsmål är synnerligen komplicerade, samtidigt som konstruktiva lösningar av dessa frågor är av största betydelse för den fortsatta forskningsutvecklingen. Jag har emellertid — särskilt som jag inte här är beredd att föreslå inrättande av ytterligare professurer utöver vad jag i annat sammanhang förordat — ej funnit anledning att nu ge uttryck för något annat ställningstagande till detta problemkomplex än att de hittills tillämpade formerna för att tillgodose behovet av toptjänster inom forskarkarriären inte synes i alla avseenden fullt tillfredsställande och att förevarande frågor därför i fortsättningen bör följas med stor uppmärksamhet. Bland annat synes, med anledning av vad kanslern anført, böra övervägas lämpliga former för att för kortare tid till universitet och högskolor såsom »visiting professors» eller gästföreläsare knyta framstående utländska forskare liksom också framstående svenska forskare, verksamma utanför högskoleväsendet.»

Den personella basorganisationen samt biträdespersonal för särskilda forskningsändamål

Vad *utredningen* anført och föreslagit om biträdespersonal, om kvalificerad personal i basorganisationen, om en särskild basorganisation knuten till docenttjänsterna samt om särskild biträdespersonal för forskningsändamål redovisas — jämte inhämtade *yttranden* — på s. 120—140 och 147—150 i propositionen nr 105, till vilken i detta sammanhang i huvudsak torde få hänvisas. Här skall blott nämnas att utredningen räknat med en total förstärkning av den personella basorganisationen med sammanlagt 284 tjänster, fördelade mellan läroanstalter och fakulteter på sätt som anges i tablåer i utredningens betänkande. Denna personalförstärkning skall enligt förslaget genomföras successivt i vissa fall på fem, i andra på tre budgetår från och med 1959/60. Vidare föreslås överflyttning till läroanstalternas fasta personalorganisation av genom anslag från vissa forskningsråd bestridda arvdestjänster, vilka bedömas tillgodose permanenta behov.

Departementschefen

Departementschefen har anfört bland annat följande:

»I det följande kommer jag att göra åtskillnad mellan egentlig biträdespersonal å den ena och kvalificerad personal med högre utbildning, närmast av tjänstetypen driftingenjör, å den andra sidan. Jag behandlar först den i den personella basorganisationen ingående egentliga biträdespersonalen.

Biträdespersonal. Jag vill till en början erinra därom att jag i årets statsverksproposition för de juridiska, medicinska och filosofiska fakulteterna vid universiteten samt för karolinska institutet och de tekniska högskolorna beräknat medel, motsvarande sammanlagt drygt ett 90-tal tjänster av egentlig biträdeskaraktär, varav i det närmaste hälften utgör sådana befattningar, för vilka kostnaderna hittills bestritts från respektive materielanslag. Därvid har jag också hemställt om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, efter förslag av universitetskanslern respektive överstyrelsen för de tekniska högskolorna, besluta i fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på olika institutioner. Antalsmässigt sett motsvarar de tjänster, för vilka medel sålunda beräknats i årets statsverksproposition, mer än väl den förstärkning av biträdespersonalen vid berörda läroanstalter, som utredningen för nästa budgetår räknat med.

Universitetsutredningens förslag kan sägas avse två huvudgrupper av biträdespersonal inom universitets- och högskoleväsendet, nämligen en för de humanistiskt inriktade ämnena och en för övriga ämnen. Sistnämnda huvudgrupp kan i sin tur sägas bestå av två olika kategorier, nämligen biträdespersonal för å ena sidan experimentella och matematiska ämnen samt å andra sidan samhällsvetenskapliga ämnen jämte pedagogik och psykologi.

För egen del är jag övertygad om att för höjande av forskningens effektivitet en betydande förstärkning bör ske av biträdespersonalen i de humanistiskt inriktade ämnena. Utredningens beräkning av det totala behovet av denna personal synes i huvudsak väl avvägd. Jag anser för min del, att den behövliga personalförstärkningen bör genomföras successivt.

Såvitt gäller de humanistiskt inriktade ämnena anser jag det ligga närmast till hands, att ett gemensamt utnyttjande av personalen åstadkommes genom inrättande av skrivcentraler. Jag är väl medveten om att ett system med skrivcentraler — i varje fall till en början — kan vara förenat med vissa svårigheter, bl. a. till följd av lokalmässiga förhållanden. Jag vill emellertid förorda, att skrivcentraler nu på försök inrättas vid universiteten i Uppsala och Lund samt Stockholms högskola. Dessa skrivcentraler bör för nästa budgetår organiseras med ett kanslibitråde såsom arbetsledare och tre kontorsbiträden.

Med hänsyn till de nuvarande lokalförhållandena för de humanistiskt inriktade ämnena vid universitetet i Göteborg är jag inte beredd att nu förorda inrättande av en skrivcentral där. Såsom framgår av årets statsverksproposition har föreslagits anvisande av medel till en för filosofiska fakulteten

vid detta universitet avsedd nybyggnad. Jag finner det angeläget, att denna byggnad planeras så att en för de humanistiskt inriktade ämnena avsedd skrivcentral kan inrymmas i densamma. Vad beträffar nästa budgetår räknar jag med att biträdespersonalen för de humanistiskt inriktade ämnena vid universitetet i Göteborg utökas med tre tjänster, varav en med halvtidstjänstgöring. Medel härför har redan beräknats i årets statsverksproposition.

De av mig förordade skrivcentralerna vid universiteten i Uppsala och Lund samt Stockholms högskola bör med hänsyn till det stora behov av biträdeshjälp, som föreligger i ämnen inom de humanistiska fakulteterna (motsvarande), under nästa budgetår i första hand betjäna dessa ämnen. Givetvis skall dock, i den mån förhållandena det medger, även ämnen, tillhörande andra fakulteter, kunna för sitt vidkommande utnyttja skrivcentralerna. Vad beträffar dessas inordnande i universitets- eller högskoleadministrationen anser jag, att de bör direkt underställas vederbörande rektorsämbete (rektorsnämnd). Jag beräknar avlöningskostnaderna för den för ifrågavarande skrivcentraler avsedda personalen till, för vardera av universiteten i Uppsala och Lund 35 000 kronor samt för Stockholms högskola 40 000 kronor. Dessa kostnader bör såvitt gäller universiteten i Uppsala och Lund bestridas från de i årets statsverksproposition beräknade medlen för biträdespersonal inom de humanistiska fakulteternas sektioner. Till avlöningskostnaderna för beräknad icke-ordinarie personal vid den för Stockholms högskolas del föreslagna skrivcentralen bör däremot medel upptagas i förevarande sammanhang.

Ö v r i g a ä m n e n. För egen del finner jag utredningens beräkningsnormer värda beaktande mot bakgrunden av vad jag tidigare framhållit om angelägenheten av en riktig balans mellan förstärkningarna av personella och materiella resurser av olika slag i syfte att ge forskningen en fullgod effektivitet. Sålunda synes mig det framräknade totala behovet av biträdespersonal — i vart fall i vad gäller egentlig biträdespersonal — i huvudsak väl avvägt. Jag anser för min del, att den behövliga personalförstärkningen bör genomföras successivt.

Som redan nämnts har jag i årets statsverksproposition beräknat medel för ett antal biträdestjänster. I detta antal ingår, såsom också angivits, ett flertal befattningar, för vilka avlöningskostnaderna för närvarande bestrides från materielanslag. Sistnämnda befattningar avser så gott som helt experimentella och matematiska ämnen. De befattningar, för vilka avlöningskostnaderna sålunda föreslagits överförda från materiel- till avlöningsanslag, jämte de av mig i årets statsverksproposition för nästa budgetår vid respektive läroanstalter förordade nya biträdestjänsterna för de experimentella och matematiska ämnena motsvarar mer än väl den av utredningen för dessa ämnen för nästa budgetår beräknade förstärkningen av den egentliga biträdespersonalen. Vad angår de samhällsvetenskapliga ämnena samt ämnena pedagogik och psykologi kan den av utredningen för Uppsala univer-

sitets del för nästa budgetår avsedda förstärkningen av biträdespersonalen tillgodoses inom ramen för de i årets statsverksproposition beräknade medlen. För Lunds universitets vidkommande erfordras däremot för nästa budgetår en ytterligare förstärkning av biträdespersonalen för sistnämnda ämnen med två biträdestjänster. För dessa två tjänster, vilka bör inrättas såsom icke-ordinarie, bör i förevarande sammanhang beräknas sammanlagt 20 000 kronor.

I förevarande sammanhang bör vidare beräknas medel för den förstärkning av biträdespersonalen för de experimentella och matematiska ämnena ävensom för de samhällsvetenskapliga ämnena samt pedagogik och psykologi, som för nästa budgetår i anslutning till utredningens förslag bör ske vid Stockholms högskola. Jag beräknar för detta ändamål ett belopp av 126 000 kronor, motsvarande kostnaderna för elva nya icke-ordinarie biträdestjänster.

Ett realiserande av mina nu framlagda förslag i fråga om den egentliga biträdespersonalen vid universiteten, karolinska institutet, Stockholms högskola och de tekniska högskolorna medför för nästa budgetår ett medelsbehov av 186 000 kronor utöver det som för ändamålet beräknats i årets statsverksproposition. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av universitetskanslern respektive överstyrelsen för de tekniska högskolorna, besluta i fråga om inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner av jämväl de biträdestjänster, som till följd av vad jag nu förordat avses inrättade för nästa budgetår.

Kvalificerad personal i basorganisationen. För egen del anser jag i likhet med utredningen, att behovet av väl meriterade och utbildade medhjälpare i forskningsarbetet är kraftigt accentuerat, inte minst med hänsyn till att alltmer komplicerad och dyrbar apparatur kommer till användning i detta arbete. — Med hänsyn till att dimensioneringen och utformningen av denna grupp av tjänster naturligtvis särskilt påtagligt påverkas av den snabba vetenskapliga utvecklingen bör enligt min mening något flerårsprogram inte fastläggas utan behovet av tjänster inom denna kategori bör i stället prövas år från år. I anslutning härtill förordar jag sålunda, att för nästa budgetår inrättas tio nya icke-ordinarie tjänster av här avsett slag, nämligen dels två vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund samt vid tekniska högskolan i Stockholm, dels ock en vid vardera av Göteborgs universitet och karolinska institutet samt vid vardera av Stockholms högskola och Chalmers tekniska högskola. Avlöningskostnaderna för de nu föreslagna tjänsterna beräknar jag till 210 000 kronor. Jag återkommer härtill vid mina slutliga anslagsberäkningar i det följande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av universitetskanslern respektive överstyrelsen för de tekniska högskolorna, besluta i fråga om förevarande tjänsters inplacering i såväl lönegrad som i universitets- och högskoleorganisationen.

Kvalificerad basorganisation knuten till docenttjänsterna. — För egen del är jag övertygad om att de resurser för forskning, som statsmakterna avdelar i form av docenttjänster, kan ytterligare effektiviseras, om tjänstinnehavarna redan från början — innan deras forskningsprogram utformats så långt att de med framgång kan ansöka om bidrag från forskningsråd eller liknande — kan erhålla medel för bestridande av vissa med forskningsprogrammets igångsättande förenade kostnader för såväl biträdeshjälp som materielanskaffning.

Jag vill här erinra om att genom beslut av förra årets riksdag under åttonde huvudtiteln uppförts ett reservationsanslag till Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet. Vid anmälan av propositionen 1958:104, vilken låg till grund för bl. a. detta beslut, framhöll jag, att de lokala universitetsmyndigheterna bör svara för utdelandet av anslag till forskare under utbildning, medan forskningsråden bör svara för utdelningen av de anslag som är avsedda för större forskningsprojekt, vilka som regel leds av graduerade forskare.

I anslutning härtill och till vad som anförts bl. a. av kanslern finner jag det lämpligt och ändamålsenligt att frågan om särskild biträdeshjälp m. m. åt docenter löses så, att innehavare av docenttjänst under det första, i undantagsfall de två första åren, av sin tjänstgöringstid kan komma i åtnjutande av samma förmåner som ograduerad forskare i fråga om medel för biträdeshjälp och materielanskaffning. För tillgodoseende av detta ändamål anser jag mig böra för nästa budgetår förorda en medelsanvisning av i runt tal 320 000 kronor. Jag gör slutlig framställning härom i det följande. Vad beträffar medelsdispositionen bör bestämmelser meddelas av i huvudsak samma innebörd som dem, vilka nu gäller för de för de ograduerade forskarnas vidkommande anvisade medlen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av vederbörande myndigheter, meddela närmare föreskrifter härutinnan.

Biträdespersonal för särskilda forskningsändamål. — I den mån en forskningsverksamhet, som påbörjats med hjälp av medel från forskningsråd, under arbetets gång tagit allt fastare former och av allt att döma blivit av mer permanent art, finner jag det för min del i princip riktigt, att kostnaderna härför, icke blott för biträdespersonalen utan för den permanenta verksamheten i dess helhet, överföres från forskningsrådsanslagen till de för respektive läroanstalter på riksstaten uppförda anslagen eller på annat sätt särskilt redovisas i riksstaten. En dylik omfördelning mellan utgående anslag synes mig böra ske icke endast av anslagstekniska skäl utan dessutom och framför allt med hänsyn till att forskningsrådets primära uppgift är att med anlitande av sina resurser initiera forskning och utveckla nya forskningsområden.

Enligt min mening bör frågan om omfördelning av kostnader av ifrågasvarande art prövas i samband med de årliga anslagsäskandena. Jag förut-

sätter att berörda forskningsråd och lärosäten tar de initiativ härutinnan, som befinnes påkallade med anledning av vad jag här anfört.»

Materielanslagen

Universitetsutredningen föreslår i huvudsak att de till universitetens, karolinska institutets, Stockholms högskolas, tandläkarhögskolornas och de tekniska högskolornas förfogande ställda materielanslagens storlek på visst sätt anknytes till omfattningen av den fasta personalorganisationen. Detta innebär enligt utredningen att anslagen vid nuvarande personalorganisation bör uppräknas med sammanlagt 3 428 000 kronor med den närmare fördelning mellan läroanstalterna, som av utredningen anges. Denna förstärkning föreslås genomförd under tre budgetår, räknat från och med 1959/60.

I övrigt torde få hänvisas till i propositionen intagen redogörelse för utredningens förslag jämte däröver avgivna *yttranden* (s. 152—159).

Departementschefen

Departementschefen har icke ansett sig kunna förorda en direkt tillämpning av den metod för beräkning av materielanslagens storlek som utredningen föreslagit. Då tillgängligt material emellertid enligt departementschefen klart utvisar, att det för närvarande icke råder en fullt tillfredsställande balans mellan de personella och materiella resurserna, har departementschefen för nästa budgetår funnit sig böra förorda betydande uppräknings av materielanslagen. Departementschefen anför vidare i detta sammanhang följande:

»Innan jag går närmare in härpå, vill jag erinra om att jag i årets statsverksproposition förordat överföring till vederbörande avlöningsanslag av de avlöningskostnader för viss biträdespersonal, som nu belastar materielanslag. I nämnda sammanhang har jag vidare förklarat, att jag icke ämnar för nästa budgetår föreslå uppförande på riksstaten av särskilt anslag till förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. Jag har därvid räknat med att de för olika ändamål i detta förstärkningsanslag nu inräknade medlen för nästa budgetår kommer att upptas under andra anslag. För innevarande budgetår bestrides från nämnda förstärkningsanslag bl. a. vissa kostnader för materiel. Detta förhållande samt den omständigheten, att behovet av förstärkning av skilda institutioners materielanslag till följd av ökad tillströmning av studerande kommer att för nästa budgetår kvarstå och eventuellt öka, bör beaktas vid fastställande av respektive materielanslags storlek för nästa budgetår. Sålunda synes det bl. a. erforderligt, att av de för universiteten och Stockholms högskola för nästa budgetår avsedda materielanslagen en viss del reserveras för dylika, ännu ej fastställbara behov. Detta torde böra beaktas vid kanslerns fördelning

av angivna materielanslag, så att för var och en av ifrågavarande läroanstalter avdelas visst belopp för successiv utdelning under loppet av nästa budgetår.

Vid avvägningen för nästa budgetår av storleken av de olika materielanslagen vid universitet och högskolor har jag alltså beaktat såväl förutnämnda avlastning av vissa avlöningskostnader från materielanslagen som förekomsten av sådana materielkostnader, som innevarande budgetår bestrides från förstärkningsanslaget. Såvitt gäller materielanslagen för Uppsala universitet och karolinska institutet har jag därjämte tagit hänsyn till de merbelastningar på dessa anslag, som föranledes av de i årets statsverksproposition föreslagna överflyttningarna till universitetets och institutets stater av kostnader för verksamheten vid rasbiologiska institutet respektive medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi.

Med dessa överväganden har jag funnit, att de nuvarande anslagsmedlen till materiel m. m. för nästa budgetår bör höjas med, för Uppsala universitet 202 000 kronor, för Lunds universitet 330 000 kronor, för Göteborgs universitet 124 000 kronor, för karolinska institutet 115 000 kronor, för Stockholms högskola 145 000 kronor, för tandläkarhögskolan i Stockholm 23 200 kronor, för tandläkarhögskolan i Malmö 13 100 kronor, för tekniska högskolan i Stockholm 200 000 kronor och för Chalmers tekniska högskola 60 000 kronor eller sammanlagt med 1 212 300 kronor. Jag gör slutlig framställning härom i det följande.»

Forskningsråden

Universitetsutredningen har beträffande forskningsråden föreslagit i hudsak följande.

Humanistiska fondens nämnd ombildas till *statens humanistiska forskningsråd* med uppgift att förvalta såväl humanistiska fondens ränteavkastning som det statliga anslaget till främjande av humanistisk forskning. Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd och styrelsen för psykologisk-pedagogiska institutet sammanslås till ett forskningsråd, *statens råd för samhällsforskning*, uppdelat på tre sektioner, nämligen socialvetenskapliga sektionen, rättsvetenskapliga sektionen och sektionen för pedagogik och psykologi. I samband med denna omorganisation överföres det pedagogiska biblioteket i Stockholm till Stockholms högskola. Atomkommittén ombildas till *statens råd för atomforskning*. Vissa ändringar göres i gällande organisatoriska bestämmelser, varigenom bland annat ledamöter av samtliga här behandlade forskningsråd utses för en tid av tre år med viss begränsning av möjligheten till omedelbart omförordnande. I riksstaten upptagna särskilda anslag till vissa forskningsråds förvaltningskostnader sammanföres med respektive råds forskningsanslag. Det bör enligt utredningen därefter ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa vilka belopp som inom den givna anslagsramen må användas till bestridande av

respektive råds förvaltningskostnader. Rådsanslagen bör dimensioneras på sådant sätt, att råden sättes i stånd att ansvara även för anskaffande av större apparatur för forskningen vid universitets- och högskoleinstitutionerna. En avsevärd uppräkningsföreslås av forskningsrådsanslagen under tre—fem budgetår.

Beträffande vad utredningen anfört och föreslagit torde i övrigt få hänvisas till propositionen nr 105, där också en del över förslagen inhämtade yttranden närmare redovisas (se prop. s. 162—209). Då i motionerna I: 437 och II: 530 bland annat berörts frågan om de teologiska fakulteternas representation i det föreslagna humanistiska forskningsrådet torde här få erinras om utredningens förslag till sammansättningen av detta råd.

Inom detta råd bör enligt utredningens mening den humanistiska forskningen vara representerad i hela sin bredd. Varje sektion av de humanistiska fakulteterna vid universiteten bör därför utse en ledamot av forskningsrådet. I analogi härmed bör den odelade humanistiska avdelningen vid Stockholms högskola utse två ledamöter, av vilka den ene bör företräda ett språkvetenskapligt ämne och den andre något av de historiskt-filosofiska sektionernas ämnen. De teologiska fakulteterna bör däremot alltjämt gemensamt utse en ledamot. I fråga om vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens representation i rådet vill utredningen ej föreslå annan ändring än att en föreskrift bör intagas i rådets reglemente om att två av akademiens tre representanter skall företräda lärda verk (arkiv, bibliotek och museer). Antalet valda ledamöter av det humanistiska forskningsrådet skulle sålunda bli tolv, medan motsvarande antal är åtta i humanistiska fondens nämnd. Därtill kommer ordförande och vice ordförande, vilka, liksom i nämnden, bör utses av Kungl. Maj:t.

Departementschefen

Departementschefen har i huvudsak anfört följande:

»I och med att allt större ekonomiska resurser tillföres forskningen för att öka dennas effektivitet — mellan budgetåren 1950/51 och 1958/59 har de sammanlagda anslagen till de av universitetsutredningen behandlade råden ökat från 6,5 till 17 miljoner kronor — synes det mig särskilt viktigt att en väsentlig del härav fördelas av organ, som genom sin allsidiga sammansättning och sakkunskap garanterar en konstruktivt kritisk bedömning och sovring av de många förslag i syfte att initiera forskning och förstärka forskningsresurserna inom skilda områden, som på olika sätt kommer upp till diskussion och prövning inom forskningsråden. I en tid då ny forskning till betydande del avser gränsområden mellan olika discipliner har det särskilt stor betydelse att man i form av forskningsråden har organ som bättre än andra är ägnade att stimulera till samverkan över traditionella högskole- och fakultetsgränser och även till samverkan mellan forskare inom och utom universitets- och högskoleväsendet.

Utvecklingen mot sådan forskning som berör flera av de traditionella forskningsdisciplinerna har även lett till ett ökat samarbete mellan de

olika forskningsråden. Detta samarbete sker bland annat inom ramen för en av flertalet forskningsråd organiserad samarbetsdelegation. På senare år har samarbetet inom delegationen tagit fastare form utan att dock delegationen har någon formell status. Så till exempel har delegationen tagit initiativet till och själv genom ett särskilt arbetsutskott utarbetat förslag till ett för forskningsråden gemensamt forskningslaboratorium i anslutning till aktiebolaget Atomenergians anläggning i Studsvik. I årets statsverksproposition har med anledning av detta förslag äskats medel för påbörjande av en dylik laboratorieanläggning. Det bör vidare i detta sammanhang erinras om att forskningsrådets samarbetsdelegation numera i visst avseende utgör svenskt kontaktorgan i ett internationellt samarbete inom ramen för OEEC, avseende kvalificerad teknisk och vetenskaplig arbetskraft.

Det är enligt min mening önskvärt att det sålunda inledda samarbetet mellan de svenska forskningsråden utvecklas och fördjupas ytterligare. Det kommer sannolikt att fordras ett allt intensivare samarbete mellan forskare inom vitt skilda discipliner när man i framtiden med forskningens hjälp vill angripa ett stort och viktigt problem. Här kan som exempel nämnas det vetenskapliga studiet av kriminalitetens orsaker, ett betydelsefullt problem, vilket såsom framhållits i annat sammanhang lämpligen borde kunna inom ramen för forskningsrådets verksamhet angripas på bred front på basis av ett av råden gemensamt utarbetat forskningsprogram. Jag vill här tillägga att, med hänsyn till de ökade resurser som råden torde komma att erhålla från och med nästa budgetår, det bör vara möjligt att igångsätta ett dylikt program.

Utifrån vad jag nu anfört är det naturligt att ställa frågan, huruvida den nuvarande forskningsrådsorganisationen i här berört avseende fyller rimliga krav. Universitetsutredningen har i sina förslag till organisatoriska förändringar inom forskningsrådsorganisationen blott tagit upp frågan om en vidgad organisatorisk samverkan inom rådsorganisationen i så måtto att utredningen föreslagit en sammanslagning av samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådet och pedagogisk-psykologiska institutet. Inte heller har i remissyttrandena över utredningens förslag i dessa avseenden framförts önskemål om någon ytterligare koncentration av rådsorganisationen. Jag anser mig inte heller för egen del böra för närvarande förorda någon längre gående organisatorisk omläggning än den utredningen föreslagit. De här berörda organisatoriska frågorna bör dock enligt min mening i fortsättningen följas med största uppmärksamhet. Jag är nämligen övertygad om att det t. ex. vore möjligt att åstadkomma icke obetydliga rationaliseringsvinster genom en koncentration av de nuvarande forskningsrådets kansliorganisation. En dylik organisatorisk samordning bör enligt min mening övervägas så snart lokalmässiga förutsättningar härför kan anses föreligga.

Utredningen har för varje forskningsråd framlagt förslag beträffande ledamotsantal, valprocedur och mandatperioder. De nuvarande relativt stora olikheterna mellan råden i fråga om antalet ledamöter och i fråga om formerna för utseende av dessa ledamöter skulle enligt utredningen i allt väsentligt komma att bestå även i framtiden. Enär utredningens förslag i dessa avseenden i princip synes ha accepterats av remissmyndigheterna har jag för egen del inte ansett mig ha anledning att förordna någon längre gående uniformitet i fråga om ledamotsantal och formerna för utseende av ledamöter.

Vad beträffar frågan om mandatperioden för rådets ledamöter förordar utredningen att vald eller av Kungl. Maj:t utsedd ledamots mandatperiod genomgående bestämmes till tre år med möjlighet till omval för en andra period, varefter nytt omval ej omedelbart skulle få ske. För egen del finner jag utredningens ifrågavarande förslag så till vida godtagbart som att i princip samtliga ledamöter av ett forskningsråd med undantag för dess ordförande bör utses för treårsperiod, varefter möjlighet till omedelbar förlängning av mandat för ytterligare en sådan period bör föreligga. För tekniska forskningsrådets del torde dock den begränsade omvalsmöjligheten ej böra gälla. Inte heller synes någon begränsning böra uppställas beträffande antalet mandatperioder för rådsordförandena, vilka för samtliga forskningsråd enligt min mening bör utses av Kungl. Maj:t.

Innan jag i det följande övergår till att behandla vart och ett av de av universitetsutredningen berörda forskningsråden vill jag beröra ytterligare en fråga av gemensamt intresse för samtliga forskningsråd. Universitetsutredningen har föreslagit, att de av ett råd utdelade medlen skall kunna användas för anskaffning ej endast av materiel och mindre apparatur för olika forskningsprojekt utan också för anskaffning av större forskningsapparatur. Utredningen berör här en fråga av stor praktisk betydelse. Jag vill erinra om att i årets statsverksproposition förordats inrättandet av en särskild utrustningsnämnd för universitet och högskolor med uppgift att handha inredning och utrustning av universitets- och högskoleinstitutionerna. I utrustningen av en ny vetenskaplig institution ingår numera ofta åtskillig tyngre forskningsapparatur. Då kostnaderna för dylik apparatur i regel uppgår till betydande belopp är det givetvis av allra största vikt att vid val av sådan apparatur beaktas, att densamma kan betjäna största möjliga antal forskare av olika slag. Det är därför nödvändigt, att ett fast samarbete tages upp i frågor av denna art mellan de olika forskningsråden och utrustningsnämnden. I den mån det blir aktuellt att för ett av råden stött forskningsprojekt anskaffa större forskningsapparatur synes inga principiella hinder föreligga att medel därtill beviljas från rådsanslagen. Samråd bör dock äga rum med utrustningsnämnden. För de olika råden gäller, att Kungl. Maj:ts tillstånd måste inhämtas, då anslag till ett och samma ändamål överstiger ett för respektive råd gällande maximibelopp.

När det blir fråga om den tyngsta och dyrbaraste utrustningen kommer därför även i fortsättningen frågan att slutligt prövas av Kungl. Maj:t. Utredningen har föreslagit, att nu gällande maximibelopp höjes till det dubbla. Detta förslag har ej givit mig anledning till erinran.

När frågan nu gäller vart och ett av de av utredningen berörda forskningsområdena och mot dessa svarande forskningsråden vill jag inledningsvis konstatera att en rad av de detaljer i utredningens förslag som berör rådets sammansättning är av sådan art att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva desamma och meddela de bestämmelser vartill denna prövning kan föranleda.

Medicinsk forskning. Till den medicinska forskningens föfogande står för innevarande budgetår två under åttonde huvudtiteln uppförda anslag (statsliggaren s. 786) uppgående till sammanlagt 4 065 500 kronor, vilket är 812 200 kronor större än motsvarande anslag under föregående budgetår. Till medicinska forskningsrådets disposition under nästa budgetår förordar jag att 5 210 000 kronor anvisas, innebärande en anslagshöjning med 1 144 500 kronor.

I detta sammanhang får jag erinra om att statens medicinska forskningsråd i maj 1958 hemställt, att cirka en miljon kronor måtte för de närmaste åren anvisas för en intensifierad forskning rörande tobaksrökens sammansättning och medicinska verkningar. Över framställningen har utlåtanden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, riksföreningen mot cancer, skolöverstyrelsen, statens institut för folkhälsan och svenska tobaksmonopolet. Jag vill i anledning härav endast uttala att jag finner den ifrågasatta forskningen vara av mycket stor betydelse, men att jag inte anser att tillräckliga skäl föreligger att särskilda medel å riksstaten anvisas härför. Det bör ankomma på medicinska forskningsrådet att i vedertagen ordning pröva huruvida medel bör anvisas för denna forskning inom ramen för de till rådets disposition stående anslagen.

Vad beträffar medicinska forskningsrådets sammansättning delar jag universitetsutredningens uppfattning att ett större antal av rådets ledamöter än nu bör utses av Kungl. Maj:t. Jag vill i detta sammanhang även erinra om vad jag tidigare uttalat i fråga om vissa organisatoriska frågor som berör samtliga forskningsråd.

Humanistisk forskning. Under åttonde huvudtiteln är för innevarande budgetår uppfört ett anslag till humanistisk forskning om 1 125 000 kronor (statsliggaren s. 785). Detta anslag är 100 000 kronor större än motsvarande anslag föregående budgetår. Medel ur anslaget fördelas av humanistiska fondens nämnd som även har att fördela medel ur årsavkastningen från humanistiska fonden. Denna årsavkastning uppgår för närvarande till omkring 350 000 kronor. Jag föreslår, att för nästa budgetår anslaget till humanistisk forskning höjs med 175 000 kronor till 1 300 000 kronor.

Universitetsutredningen har föreslagit att medel ur avkastningen från humanistiska fonden i första hand skulle användas för bidrag till Diplomatariekommittén, Dialektordboken, Sveriges kyrkor samt Det medeltida Sverige. Detta förslag har mött gensagor vid remissbehandlingen. Jag vill i anledning härav endast uttala att jag räknar med att den sammanlagda medelstilledningen till de fyra namngivna verksamheterna icke kommer att uppgå till högre belopp än som ungefärligen motsvarar fondavkastningens storlek. Någon formell åtskillnad mellan årsavkastningen från humanistiska fonden och de årliga riksstatsanslagen synes däremot ej böra tillämpas.

Jag vill i likhet med ett flertal remissinstanser tillstyrka universitetsutredningens förslag att humanistiska fondens nämnd ombildas till statens humanistiska forskningsråd. Mot vad utredningen i huvudsak förordad rörande rådets sammansättning m. m., har jag intet att erinra.

S a m h ä l l s f o r s k n i n g. Under rubriken samhällsforskning har universitetsutredningen sammanfört forskning inom samhällsvetenskap och rättsvetenskap samt psykologisk och pedagogisk forskning. Under åttonde huvudtiteln står för innevarande budgetår till den samhälls- och rättsvetenskapliga forskningens disposition 560 000 kronor (statsliggaren s. 787) och till den psykologiska och pedagogiska forskningens disposition 180 000 kronor (statsliggaren s. 788). Summan av dessa två anslag, 740 000 kronor, överstiger med 85 000 kronor summan av motsvarande anslag under föregående budgetår. Vidare torde få erinras om att vissa kostnader för administration m. m. avseende psykologisk och pedagogisk forskning bestrides ur ett under åttonde huvudtiteln upptaget anslag till Psykologisk-pedagogiska institutet (statsliggaren s. 703).

Universitetsutredningens förslag att nu sammanföra verksamheten inom samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådet och inom psykologisk-pedagogiska institutet har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet remissyttranden. Jag har för egen del blivit övertygad om att den av universitetsutredningen föreslagna lösningen är den riktigaste. Jag förordar därför, att ett nytt forskningsråd i stället för samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådet och psykologisk-pedagogiska institutet inrättas från och med nästa budgetår, vilket råd i enlighet med utredningens förslag bör uppdelas på tre sektioner, nämligen en för den samhällsvetenskapliga forskningen, en för den rättsvetenskapliga forskningen och en för psykologisk och pedagogisk forskning. Rådet bör benämnas statens råd för samhällsforskning. I fråga om det nya forskningsrådets sammansättning torde det i enlighet med vad jag i det föregående anfört få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser. Därvid bör enligt min mening noggrant övervägas om det nu verkligen finns anledning att i likhet med vad utredningen föreslagit väsentligt förändra sammansättningen av sektionen för den samhällsvetenskapliga forskningen.

Vad angår storleken av de anslagsmedel som för nästa budgetår bör anvisas till samhällsforskning vill jag förorda att för ändamålet anvisas sammanlagt 955 000 kronor, innebärande en anslagsökning med i runt tal 210 000 kronor.

Styrelsen för psykologisk-pedagogiska institutet har för närvarande — förutom uppgiften att fördela medel till psykologisk-pedagogisk forskning — överinseendet över det pedagogiska biblioteket. Som framgår av det föregående förordar jag, att psykologisk-pedagogiska institutet upphör som självständig statsinstitution med utgången av innevarande budgetår. Den därigenom uppkomna frågan om förvaltningen av det pedagogiska biblioteket råder det delade meningar om. För närvarande är biblioteket inrymt i ämbetshuset vid Hantverkargatan i Stockholm. I avvaktan på en långsiktig lösning av bibliotekets lokalfråga synes det mig mest ändamålsenligt att de uppgifter i fråga om pedagogiska biblioteket, som enligt nu gällande instruktion åvilar styrelsen för psykologisk-pedagogiska institutet, tills vidare anförtros åt en styrelse, bestående av ordföranden i det av mig föreslagna statens råd för samhällsforskning jämte två av rådets ledamöter, utsedda av rådet bland ledamöterna av dess sektion för psykologisk och pedagogisk forskning.

Medelsbehovet till biblioteket — som i fortsättningen bör benämnas statens psykologisk-pedagogiska bibliotek — samt till bokinköp och bokbindning vid biblioteket beräknar jag för nästa budgetår till respektive 65 000 kronor och 20 000 kronor.

Naturvetenskaplig forskning. Till denna forskning har för innevarande budgetår under åttonde huvudtiteln anvisats sammanlagt 3 862 300 kronor (statsliggaren s. 786). Detta anslagsbelopp överstiger med 607 000 kronor motsvarande anslag under föregående budgetår. För nästa budgetår anser jag mig för ändamålet böra förorda en medelsanvisning av 5 230 000 kronor, innebärande en anslagsökning med 1 367 700 kronor.

Mot utredningens förslag att antalet rådsledamöter utökas från nio till tolv har jag ingen erinran. Vad i övrigt beträffar det naturvetenskapliga forskningsrådets sammansättning och arbetssätt vill jag erinra om vad jag tidigare anfört rörande organisatoriska frågor som berör samtliga forskningsråd.

Atomforskning. Jag vill först erinra om att atomkommittén numera fyller funktionen av forskningsråd inom området för atomforskning. Utredningens förslag att atomkommittén ombildas till statens råd för atomforskning har tillstyrkts av samtliga remissmyndigheter, som uttalat sig i denna fråga. För egen del har jag ingen erinran mot utredningens förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser rörande det nya forskningsrådets sammansättning och arbetssätt som kan bli erforderliga.

Det under åttonde huvudtiteln upplagna anslaget till Atomforskning

(statsliggaren s. 789) är nu uppfört med 4 375 000 kronor. Detta anslag är 700 000 kronor större än motsvarande anslag föregående budgetår. Jag förordar, att motsvarande anslag för nästa budgetår höjes med 865 000 kronor till 5 240 000 kronor.

T e k n i s k f o r s k n i n g. Till denna forskning har för innevarande budgetår under tionde huvudtiteln anvisats sammanlagt 3 003 400 kronor (statsliggaren s. 940). Denna summa är 913 800 kronor större än motsvarande anslag föregående budgetår. Rådets medel torde för nästa budgetår böra uppräknas med 1 621 600 kronor, varom chefen för handelsdepartementet senare denna dag kommer att göra framställning.

Beträffande frågan om tekniska forskningsrådets sammansättning vill jag erinra om vad jag tidigare anfört härom.

Vad jag nu förordat i fråga om storleken av anslagen till de av universitetsutredningen berörda forskningsråden innebär att de sammanlagda anslagsmedlen nästa budgetår skulle uppgå till 22 560 000 kronor jämfört med 17 176 800 kronor innevarande budgetår. Det betyder att anslagsökningen till forskningsråden nästa budgetår skulle uppgå till 5 383 200 kronor. Motsvarande sammanlagda anslagsökning innevarande budgetår uppgår till 3 218 000 kronor.»

Särskilda forskartjänster

Utredningen har föreslagit att de under anslagsrubriken Klinisk forskning i riksstaten upptagna tjänsterna hädanefter skola benämnas forskningsläkartjänster, varigenom enligt utredningen möjlighet öppnas att låta dylik tjänst omfatta jämväl ämne inom den teoretiska medicinen. Enligt förslaget skola fem nya forskningsläkartjänster inrättas från och med vart och ett av budgetåren 1959/60—1961/62. Särskilda forskarbefattningar motsvarande forskningsläkartjänsterna föreslås inrättade även för främjande av forskning inom andra vetenskapsområden, nämligen för socialvetenskaplig och naturvetenskaplig forskning samt atomforskning. Beträffande vad utredningen i övrigt i ämnet anfört samt remissinstanserna yttrat torde få hänvisas till propositionen nr 105, s. 216—220.

Departementschefen

Departementschefen har anfört följande:

»Jag vill till en början erinra om att för innevarande budgetår under åttonde huvudtiteln är anvisat ett förslagsanslag av 401 000 kronor till Klinisk forskning, avseende avlöning m. m. vid femton tjänster såsom forskningsläkare i lönegrad Ae 24. Dessa tjänster, som tillsättes av universitetskanslern, efter förslag av statens medicinska forskningsråd, är enligt gällande bestämmelser avsedda för framstående vetenskapsidkare och har till ändamål att främja utvecklingen av medicinsk forskning med klinisk inrikt-

ning. Universitetsutredningen har, under åberopande av att den medicinska forskningen utvecklats därhän att gränsen mellan klinisk och teoretisk forskning alltmer utsuddas, föreslagit, att åtminstone en viss del av forskningsläkartjänsterna efter beslut av rådet får utnyttjas även för de teoretiska områdena av medicinen. Medicinska forskningsrådet har icke ansett sig kunna för närvarande helt biträda detta förslag. För egen del har jag, efter att närmare ha tagit del av hur rådet hittills fördelat tjänsterna på olika ämnesområden, funnit att utredningens och rådets ståndpunkter i realiteten inte väsentligt skiljer sig från varandra. Med hänsyn härtill och då det alltjämt bör ankomma på rådet att bestämma ämnesområde från fall till fall, har jag ansett mig kunna biträda förslaget om en vidgning av användningsområdet på det sätt utredningen angivit. Då därjämte behovet av forskning inom det medicinska området kraftigt ökar, förordar jag, att antalet forskningsläkartjänster för nästa budgetår ökas med tre till aderton. Med hänsyn bl. a. till vad jag härefter kommer att föreslå i fråga om inrättande av tjänster av motsvarande typ inom andra forskningsområden bör samtliga de för nästa budgetår för medicinska ämnen avsedda aderton forskartjänsterna — med placering i lönegraden Ae 24 — formellt erhalla tjänstebenenämningen forskare.

I likhet med utredningen finner jag starka skäl anförda för att särskilda forskartjänster av samma typ som de för medicinsk forskning avsedda inrättas även för naturvetenskaplig forskning, atomforskning och samhällsforskning. Jag förordar, att för nästa budgetår inrättas följande nya forskartjänster av ifrågavarande typ, nämligen tre för naturvetenskaplig forskning, två för atomforskning och en för samhällsforskning. Därest behov därav skulle uppkomma torde Kungl. Maj:t emellertid böra äga att inom ramen för det sammanlagda antalet forskartjänster besluta om jämkning i fördelningen mellan de olika forskningsområdena. Liksom de för medicinsk forskning avsedda forskartjänsterna bör de för andra forskningsområden nu föreslagna forskartjänsterna tillsättas av universitetskanslern efter förslag av respektive forskningsråd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela de närmare bestämmelser, som härutinnan kan befinnas erforderliga.

Ett bifall till mina nu framställda förslag föranleder för nästa budgetår ett ökat medelsbehov av 234 000 kronor. Samtliga de 24 forskartjänsterna bör uppföras på personalförteckning under ett förslagsanslag, benämnt Särskilda forskartjänster. Detta anslag bör för nästa budgetår upptagas med 635 000 kronor, samtidigt som det under samma huvudtitel med 401 000 kronor nu uppförda förslagsanslaget till Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning bör avföras från riksstaten.»

Anslagsberäkningar för budgetåret 1959/60

Departementschefen har under denna rubrik anfört i huvudsak följande:

»Kostnaderna för ett genomförande av universitetsutredningens förslag såvitt gäller budgetåret 1959/60 har utredningen på sätt närmare framgår av betänkandet (s. 223 f.) uppskattat till i runt tal 19,7 miljoner kronor.

Såvitt avser vissa av universitetsutredningen behandlade frågor, har jag redan i årets statsverksproposition under respektive avlöningsanslag framställt på ordinarie petita grundade förslag. I detta avseende har sålunda i statsverkspropositionen för förstärkning av forskningsresurserna vid de tre universiteten, karolinska institutet och de två tekniska högskolorna beräknats i runt tal 1 120 000 kronor. Härav avser 50 000 kronor assistent- och amanuenspersonal vid universiteten och karolinska institutet, 280 000 kronor docent- och forskardocenttjänster vid nämnda lärosäten samt de tekniska högskolorna, 150 000 kronor universitetslektorat vid de tekniska

Tjänster m. m.	Föreslaget antal	Beräknade kostnader för budgetåret 1959/60	
1. Forskardocenttjänster i lönegrad Ae 24:			
a) Uppsala universitet.....	2	51 000	
b) Lunds universitet.....	2	51 000	
c) Karolinska institutet.....	1	27 000	129 000
2. Forskarassistenttjänster i lönegrad Ae 21:			
a) Uppsala universitet.....	2	43 000	
b) Lunds universitet.....	2	43 000	
c) Göteborgs universitet.....	2	45 000	
d) Karolinska institutet.....	2	46 000	
e) Tandläkarhögskolan i Stockholm.....	1	23 000	
f) Tandläkarhögskolan i Malmö.....	1	22 000	
g) Tekniska högskolan i Stockholm.....	2	46 000	
h) Chalmers tekniska högskola.....	2	45 000	313 000
3. Assisterter och amanuenser vid filosofisk fakultet (antalet uttryckt i 1000-tal assistenttimmar):			
a) Uppsala universitet.....	8,50	136 000	
b) Lunds universitet.....	7,53	120 000	
c) Göteborgs universitet.....	5,30	90 000	346 000
4. Assisterter vid teknisk högskola:			
a) Tekniska högskolan i Stockholm.....	52	936 000	
b) Chalmers tekniska högskola.....	38	646 000	1 582 000
5. Kvalificerade medhjälpare:			
a) Uppsala universitet.....	2	40 000	
b) Lunds universitet.....	2	40 000	
c) Göteborgs universitet.....	1	21 000	
d) Karolinska institutet.....	1	22 000	
e) Tekniska högskolan i Stockholm.....	2	44 000	
f) Chalmers tekniska högskola.....	1	21 000	188 000
6. Biträdestjänster:			
Lunds universitet.....	2	20 000	20 000
		Summa kronor	2 578 000

högskolorna och 635 000 kronor biträdespersonal vid universiteten, karolinska institutet och de tekniska högskolorna.

För nästa budgetår har jag sålunda i anslutning till universitetsutredningens förslag förordat en förstärkning av forskningens resurser med i runt tal 11,4 miljoner kronor.

Förslaget angående anvisande av medel till teknisk forskning berör handelsdepartementets verksamhetsområde. Som framgått av det föregående erfordras för detta förslags genomförande en ökad medelsanvisning för nästa budgetår med 1 621 600 kronor. Förslaget till anslagsäskande på denna punkt kommer senare denna dag att anmälas av chefen för handelsdepartementet.

Utöver de medel som för här ifrågakvarande ändamål äskats under åttonde huvudtiteln i årets statsverksproposition kommer jag sålunda att här under skilda anslag slutligt beräkna ytterligare sammanlagt i runt tal 8 630 000 kronor. I anslutning härtill ämnar jag också hemställa om anslag för nästa budgetår till verksamheten vid psykologisk-pedagogiska biblioteket. Därjämte avser jag att till behandling upptaga frågan om bidrag till Stockholms högskola för budgetåret 1959/60. Jag kommer därvid av lämplighetsskäl att beräkna högskolans anslagsbehov för nämnda budgetår på grundval av inte enbart ordinarie petita utan även vad jag i nu förevarande sammanhang förordat för högskolans vidkommande med avseende på utbyggda forskningsresurser.

Vissa forskardocenttjänster m. m.

I det föregående har jag för nästa budgetår förordat inrättande vid universiteten, karolinska institutet, tandläkarhögskolorna och de tekniska högskolorna av följande nya tjänster m. m.

Medel till avlöning för dessa tjänster torde för budgetåret 1959/60 bära anvisas under ett särskilt förslagsanslag av 2 578 000 kronor med den rubrik som jag nyss angivit. Anslaget bör disponeras av vederbörande läroanstalt i enlighet med närmare föreskrifter, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda. Förutnämnda tjänster i lönegraderna Ae 21 och Ae 24 bör uppföras på en särskild personalförteckning. Därest för kvalificerad medhjälpare avsedd tjänst befinnes bära placeras i lönegraden Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1959/60 innehavaren bära anställas såsom extra tjänsteman i för tjänsten avsedd lönegrad. Vidare torde särskild avlöningsstat bära fastställas med den fördelning på olika poster som framgår av min hemställan i det följande.

De under förevarande anslag anvisade medlen bör från och med budgetåret 1960/61 tillgodoföras respektive läroanstalters avlöningsanslag, varvid jämväl erforderliga ändringar i respektive personalförteckningar bör vidtagas.

Biträdes hjälp m. m. åt docenter

I anslutning till mina förut framställda förslag rörande den personella basorganisationen har jag även förordat, att innehavare av docenttjänst i början av sin tjänstgöringstid skall kunna komma i åtnjutande av medel för biträdes hjälp och materielanskaffning. Det för budgetåret 1959/60 behövliga medelsbehovet har jag därvid angivit till 320 000 kronor, vilket belopp torde böra fördelas på olika lärosäten på sätt följande sammanställning närmare utvisar.

Lärosäten	Belopp
1. Uppsala universitet (inklusive medicinska högskolan i Umeå).....	95 000
2. Lunds universitet.....	95 000
3. Göteborgs universitet.....	30 000
4. Karolinska institutet.....	20 000
5. Stockholms högskola.....	65 000
6. Tekniska högskolan i Stockholm.....	9 000
7. Chalmers tekniska högskola.....	6 000
Summa kronor	320 000

Ifrågavarande belopp av 320 000 kronor bör för budgetåret 1959/60 anvisas under ett särskilt reservationsanslag med den rubrik, som jag nyss angivit. Från och med budgetåret 1960/61 torde emellertid dessa anslagsmedel böra överföras till annat å riksstatens åttonde huvudtitel redan upptaget anslag. Det torde böra ankomma på universitetskanslern att i samband med sina anslagsäskanden för sistnämnda budgetår framlägga förslag härom.

Vissa materielanslag

I enlighet med vad jag i det föregående förordat torde reservationsanslagen till materiel m. m. för universitetet, karolinska institutet, tandläkarhögskolorna och de tekniska högskolorna för nästa budgetår beräknas på sätt närmare framgår av följande sammanställning, vilken jämväl utvisar nuvarande anslagsbelopp och för nästa budgetår föreslagna ökningar.

Anslagsändamål	Belopp för budgetåret 1958/59	Föreslagen ökning för budgetåret 1959/60	Föreslaget totalbelopp för budgetåret 1959/60
Uppsala universitet: Materiel m. m.....	2 188 000	202 000	2 390 000
Lunds universitet: Materiel m. m.....	1 960 000	330 000	2 290 000
Göteborgs universitet: Materiel m. m...	966 000	124 000	1 090 000
Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.....	1 355 000	115 000	1 470 000
Tandläkarhögskolan i Stockholm: Materiel m. m.....	146 800	23 200	170 000
Tandläkarhögskolan i Malmö: Materiel m. m.....	101 900	13 100	115 000
Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.....	1 700 000	200 000	1 900 000
Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.....	1 400 000	60 000	1 460 000
Summa kronor	9 817 700	1 067 300	10 885 000

Kvarstående behållning å de under åttonde huvudtiteln nu uppförda reservationsanslagen till Rasbiologiska institutet: Materiel m. m. och Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi torde vid utgången av innevarande budgetår tillgodoföras reservationsanslagen till respektive Uppsala universitet: Materiel m. m. och Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.

Forskningsråd

Av följande sammanställning framgår dels för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslag och dessas karaktär, dels av mig i det föregående förordade anslagsförändringar, dels ock de belopp, varmed anslagen torde böra uppföras för budgetåret 1959/60.

I fråga om den närmare dispositionen av samtliga i sammanställningen upptagna, för budgetåret 1959/60 förordade förslagsanslag till förvaltningskostnader torde Kungl. Maj:t framdeles få meddela beslut.

De av mig för nästa budgetår föreslagna reservationsanslagen till Huma-

Anslagsändamål	Belopp för budgetåret 1958/59	Föreslagen ökning resp. minskning för budgetåret 1959/60	Föreslaget anslagsbelopp för budgetåret 1959/60
Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i> . . .	140 500	+ 19 500	160 000
Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning, <i>reservationsanslag</i> . . .	3 925 000	+ 1 125 000	5 050 000
Humanistisk forskning	1 125 000	— 1 125 000	—
Humanistisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	—	+ 1 300 000	1 300 000
Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	30 000	— 30 000	—
Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning, <i>reservationsanslag</i>	530 000	— 530 000	—
Psykologisk och pedagogisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	180 000	— 180 000	—
Psykologisk-pedagogiska institutet (beräknade medel för förvaltningskostnader för verksamhet såsom forskningsråd)	5 600	— 5 600	—
Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i> . . .	—	+ 45 000	45 000
Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning, <i>reservationsanslag</i>	—	+ 910 000	910 000
Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	107 300	+ 22 700	130 000
Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning, <i>reservationsanslag</i>	3 755 000	+ 1 345 000	5 100 000
Atomforskning, <i>reservationsanslag</i>	4 375 000	+ 865 000	5 240 000
Summa kronor	14 173 400	+ 3 761 600	17 935 000

nistisk forskning och till Atomforskning torde böra disponeras av statens humanistiska forskningsråd respektive statens råd för atomforskning. Vidkommande förstnämnda reservationsanslag torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma storleken av det belopp, som bör avdelas för förvaltningskostnader. Jämväl i fråga om storleken av det belopp, som av reservationsanslaget till Atomforskning bör ställas till förfogande för bestridande av administrationskostnader, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta.

Kvarstående behållningar å de under åttonde huvudtiteln nu uppförda reservationsanslagen till Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning samt till Psykologisk och pedagogisk forskning torde vid utgången av innevarande budgetår böra tillgodoföras det för nästa budgetår förordade reservationsanslaget till Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning.

Särskilda forskartjänster

Under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1958/59 är upptaget ett förslagsanslag av 401 000 kronor till Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning. Anslaget, vilket disponeras av universitetskanslern, är avsett för bestridande av kostnaderna för femton forskningsläkartjänster i lönegraden Ae 24, för vilka personalförteckning samt stat, omfattande avlönings- och omkostnadsposter, fastställts (se statsliggaren s. 591).

Mina i det föregående framställda förslag innebär bl. a., att för budgetåret 1959/60 skall finnas inrättade tjugofyra forskartjänster i lönegraden Ae 24, varav aderton för medicinsk forskning, tre för naturvetenskaplig forskning, två för atomforskning och en för samhällsforskning. Medel till avlöning m. m. för nämnda tjugofyra forskartjänster bör för budgetåret 1959/60 anvisas under ett särskilt förslagsanslag med den rubrik jag nyss angivit. Anslaget bör för budgetåret 1959/60 uppföras med 635 000 kronor och konstrueras på motsvarande sätt som förenämnda för budgetåret 1958/59 anvisade förslagsanslag av 401 000 kronor till Gemensamma universitetsändamål: Klinisk forskning, vilket vid bifall härtill bör indragas. Detta föranleder för nästa budgetår ett ökat medelsbehov av 234 000 kronor.

Verksamheten vid psykologisk-pedagogiska biblioteket

Medel för bl. a. den verksamhet det här gäller har för budgetåret 1958/59 anvisats under två särskilda, under åttonde huvudtiteln uppförda anslag, nämligen ett förslagsanslag av 70 600 kronor till Psykologisk-pedagogiska institutet och ett reservationsanslag av 20 000 kronor till Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket. Nämnda två anslag disponeras av styrelsen för psykologisk-pedagogiska institutet. Från det förstnämnda anslaget bestrides kostnaderna för både avlöning av institutets personal,

bl. a. en förste bibliotekarie i lönegraden Ae 23, och vissa omkostnader i enlighet med härutinnan fastställd personalförteckning samt stat, omfattande avlönings- och omkostnadsposter (se statsliggaren s. 703 f.).

I det föregående har jag föreslagit dels att psykologisk-pedagogiska institutet skall nedläggas, dels att dess hittillsvarande uppgift att fördela medel till psykologisk-pedagogisk forskning skall anförtros det av mig förordade statens råd för samhällsforskning, dels ock att det pedagogiska biblioteket skall under benämningen statens psykologisk-pedagogiska bibliotek underställas en särskild, på närmare angivet sätt sammansatt styrelse. Vidare har jag för budgetåret 1959/60 beräknat medelsbehovet för biblioteket samt för bokinköp och bokbindning för detsamma till respektive 65 000 och 20 000 kronor. Vartdera av dessa två belopp bör för budgetåret 1959/60 anvisas under ett särskilt å riksstatens åttonde huvudtitel upptaget anslag; det förra under ett förslagsanslag med rubriken Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek och det senare under ett reservationsanslag med rubriken Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek. Vid bifall härtill bör förutnämnda två anslag till Psykologisk-pedagogiska institutet respektive Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket icke vidare upptagas å riksstaten; behållningen å det senare anslaget bör tillföras motsvarande nya reservationsanslag. Ifrågavarande två anslag till verksamheten vid psykologisk-pedagogiska biblioteket bör disponeras av den förenämnda av mig förordade styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek. Förslagsanslaget till Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek bör i tillämpliga delar konstrueras på motsvarande sätt som omförmälda, för budgetåret 1958/59 anvisade förslagsanslag till Psykologisk-pedagogiska institutet. Detta medför i förevarande sammanhang ett minskat medelsbehov av 5 600 kronor.»

Utskottet

I anslutning till vad departementschefen inledningsvis anført vill utskottet framhålla den utomordentliga vikten av att forskningen erhåller de betydligt ökade resurser, som äro en avgörande förutsättning för utvecklingen av det moderna samhället. Det i den nu föreliggande propositionen nr 105 framlagda förslaget måste därför — såsom departementschefen också framhållit — betraktas som ett första led i en successiv förstärkning av våra forskningsresurser.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har universitetsutredningen mot bakgrunden av gjorda statistiska undersökningar om forskningens omfattning och om utvecklingen av forskningsanslagen framlagt förslag rörande förstärkning av forskningsresurserna vid universitet och högskolor samt av de ställiga forskningsrådets resurser. Huvudprincipen i utredningens förslag och synpunkter beträffande avvägningen av den ställiga

medelstildelningen till universitet och högskolor å ena sidan och forskningsråden å den andra — emot vilken princip departementschefen icke haft något att erinra — innebär i stort sett följande. Universiteten och högskolorna skola först och främst svara för forskarutbildningen och forskarrekruteringen samt därjämte tillhandahålla forskningen dess övriga grundläggande resurser samt föra forskningsfronten framåt inom ramen för dessa resurser. Forskningsrådets huvuduppgift är att förvalta forskningens mera operativa resurser genom att initiera forskning och genom att på lämpliga områden förstärka de fasta forskningsresurserna. De av utredningen framlagda förslagen ha i många avseenden grundats på beräkningsnormer av schablonmässig karaktär. Departementschefen har likväl funnit de metoder att angripa förevarande problem och de med tillämpning därav gjorda avvägningarna mellan olika kostnadsfaktorer, som mest överskådligt kommit till uttryck i den i det föregående angivna, av utredningen verkställda följd-kostnadsberäkningen, kunna tjäna såsom vägledning för både de anslags-äskande och de anslagsprövande samhällsorganen i deras arbete på att effektivt stödja värdefull forskning.

I likhet med departementschefen finner utskottet det självfallet, att bedömningen av frågan i vilken takt forskningsresurserna böra utvidgas måste ske mot bakgrunden av det statsfinansiella läget och möjligheterna att vid den årliga budgetprövningen inrymma anslagsökningar för detta ändamål. Utskottet är även ense med universitetsutredningen och departementschefen därom att man vid en upprustning av universiteten och högskolorna måste söka åstadkomma en jämn balans mellan olika slag av forskningsresurser, såsom forskare, hjälpkrafter, materiel o. dyl.

Departementschefen har erinrat om att B-riksdagens i fjol fattade beslut i anledning av propositionen 1958: 104 angående upprustning av universitet och högskolor innebar att utbildningsresurserna framdeles skola förstärkas i förhållande till det ökade utbildningsbehovet till följd av stegring i antalet studerande. Beträffande forskningsresurserna har departementschefen nu på av utredningen anförda skäl icke funnit anledning föreligga att förordna något liknande, mera automatiskt verkande system. Även utskottet ansluter sig till denna uppfattning.

Vad beträffar forskarkarriären har utredningen ansett, att denna i huvudsak bör vara uppbyggd av följande befattningar: 1. Professurer och laboraturer (motsvarande), 2. Forskardocent- och docentbefattningar, samt 3. Forskarassistent, — assistent- och amanuensbefattningar.

Utskottet kommer liksom departementschefen att till behandling upptaga de i forskarkarriären ingående tjänstetyperna var för sig med början vid karriärens bas.

Innan utskottet ingår på dessa frågor får utskottet erinra om att departementschefen icke funnit sig böra föreslå några ökade personella forskningsresurser för de teologiska fakulteterna. Med anledning av vad i motionerna

I: 437 och II: 530, såvitt nu är i fråga, anförts och hemställt vill utskottet, som icke är berett att biträda motionärernas yrkande, framhålla, att utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på spörsmålet om en upprustning jämväl av dessa fakulteters undervisnings- och forskningsresurser.

Vad angår assistent- och amanuenspersonalen vid de filosofiska fakulteterna torde till en början och med hänsyn till vad i motionerna I: 441 och II: 545 i ämnet anförts böra erinras om följande. I den förenämnda av riksdagen godkända propositionen 1958: 104 uppställdes — med avseende på undervisningens behov och utan att den enskilde befattningshavarens undervisningsskyldighet därmed preciserades — som allmän norm att en ny heltidsbefattning såsom assistent eller förste amanuens finge inrättas för varje fullt antal av 500—750 respektive 300—450 undervisningstimmar alltefter verksamhetens karaktär av egentlig undervisning eller laborationsövning och liknande. Denna norm är avsedd att utgöra underlag för den budgetmässiga beräkningen av erforderligt nytillskott av assistent- och amanuenspersonal inom ovannämnda fakulteter, men bestämmer icke omfattningen av de inom ramen för tjänstgöringsskyldigheten fallande undervisningsuppgifterna för den enskilde befattningshavaren och har uppställts med hänsyn enbart till undervisningens behov.

Departementschefen har i propositionen nr 105 i anslutning till vad universitetsutredningen förordat framlagt förslag som åsyftar att komplettera systemet för dimensionering av assistent- och amanuenspersonal på så sätt, att varje enskilt ämne inom de filosofiska fakulteterna enligt i propositionen närmare angivna grunder i fråga om assistent- och amanuenshjälp tillförsäkras vissa minimiresurser för forskning och allmänt institutionsarbete. Detta är uttryckt i tjänstgöringstimmar för assistent så, att en förste amanuens tjänst beräknas motsvara 500 timmar för assistent, d. v. s. halva det antal tjänstgöringstimmar, som åvilar en assistent (1 000 timmar per år), medan en andre amanuens tjänst beräknas motsvara 300 och en tredje amanuens tjänst 225 assistenttimmar. I de sålunda angivna måtten skall, där så kan anses befogat, justeringar kunna vidtagas. En förteckning, utvisande det antal assistenttimmar i varje enskilt ämne inom de filosofiska fakulteterna, som enligt av departementschefen angiven beräkning bör få avdelas för forskning och allmänt institutionsarbete är såsom bilaga fogad till propositionen nr 105 (se s. 259).

Departementschefen har — under erinran om att vissa ämnen redan tidigare med hänsyn till enbart forskningens och institutionsarbetets behov tillförts ett visst extra tillskott av assistent- och amanuenspersonal utöver vad i ovannämnda förteckning anges — förutsatt att någon sänkning av en härutinnan uppnådd standard icke i och för sig skulle ske.

Vidare har departementschefen framhållit, att de samlade arbetsuppgifterna för här avsedd personal hör fördelas på samtliga befattningshavare

utan att någon enskild angives som assistent för forskning, respektive assistent för undervisning. Varje enskild befattningshavare avses sålunda i princip att — liksom hittills — utnyttjas för både forskning och undervisning.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i ovannämnda avseenden anfört och förordat, får i detta sammanhang i anslutning till vad i propositionen 1958: B 104 (s. 131) angivits erinra därom, att då undervisningsbehovet icke blir så stort, att det motiverar tillkomsten av en helt ny lärartjänst, kvarstående undervisningsbehov i princip bör tillgodoses genom arvoderad timundervisning. Därest — såsom närmare framgår av en vid Kungl. Maj:ts beslut den 30 april 1959 fogad promemoria — undervisningsbehovet icke synes kunna täckas inom ramen för tillgängliga resurser för undervisning, forskning och allmänt institutionsarbete utan att någon eller några befattningshavare skulle — utöver andra arbetsuppgifter — nödgas fullgöra undervisning i sådan omfattning att den normerande tjänstgöringsskyldigheten komme att överskridas har ämnesföreträdaren att anmäla förhållandet för vederbörande universitets- eller högskolemyndighet. Finner dylik myndighet påkallat att ytterligare undervisningsresurser i form av arvoderad timundervisning ställas till förfogande bör härefter motiverad framställning avlätas till universitetskanslern, som har att med eget yttrande underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet förutsätter, att härigenom erforderlig komplettering av de automatiskt verkande normerna skall på tillfredsställande sätt kunna ernås. Med vad sålunda anförts torde syftet med vad i motionerna I: 441 och II: 545 i förevarande avseende anförts och hemställts få anses tillgodosett.

För behovet enligt departementschefens ovannämnda förslag av ökat antal assistenttimmar för de filosofiska fakulteterna har departementschefen beräknat ett belopp av 652 000 kronor erforderligt. Utskottet har icke funnit något att erinra mot ifrågavarande beräkningar.

Beträffande de juridiska fakulteterna sker — i enlighet med beslut av 1957 års riksdag — för närvarande en successiv utbyggnad av dessa fakulteters resurser med avseende å assistent- och amanuenspersonal. Utskottet har i det föregående tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en förste amanuens tjänst vid envar av de juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund samt vid stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola. Under budgetåren 1960/62 avses — såsom departementschefen erinrat — assistent- och amanuenskad-rarna vid ifrågavarande tre juridiska fakulteter att utökas med ytterligare fyra assistenttjänster, två förste amanuens tjänster och en andre amanuens-tjänst.

Ehuru utskottet anser starka skäl föreligga för att även de juridiska fakulteternas undervisningsresurser på ett lämpligare sätt än vad som följer av 1957 års riksdagsbeslut ställas i relation till studerandeantalet, är utskottet — som i det följande kommer att behandla motionerna I: 440 och II: 546, i

vad de avse forskarassistenttjänster — icke berett att tillstyrka bifall till de i dessa motioner i övrigt framställda yrkandena.

Utskottet biträder vad departementschefen förordat med avseende å assistent- och amanuenspersonalen vid de tekniska högskolorna, vilket innebär ett väsentligt ökat behov av ytterligare assistentbefattningar (sammanlagt 90) vid dessa lärosäten. För detta ändamål beräknar departementschefen för nästa budgetår en anslagsförstärkning av 1 582 000 kronor erforderlig. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande beräkning.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår har departementschefen i enlighet med förslag av universitetsutredningen förordat inrättandet av en ny typ av befattningar, benämnd *f o r s k a r a s s i s t e n t*, vilken skall ingå i forskarkarriären som ett led mellan assistent- och docenttjänsterna. Dessa tjänster föreslås placerade i lönegraden Ae 21, dock att docentkompetent forskarassistent bör äga uppbära särskilt arvode av sådan storlek att de sammanlagda löneförmånerna komma att motsvara lönen i 24 löneklassen å löneplan A, lärosätets ortsgrupp. Den årliga tjänstgöringsskyldigheten föreslås i princip utgöra 800 timmar, då den fullgöres enbart i form av institutionsarbete, och minst 198 timmar (motsvarande sex veckotimmar), då den fullgöres i form enbart av undervisning. Från och med nästa budgetår bör enligt departementschefen inrättas sammanlagt 14 dylika tjänster (2 vid envar av de tekniska högskolorna, 1 vid envar av tandläkarhögskolorna samt 2 vid envar av de medicinska fakulteterna i Uppsala, Lund och Göteborg ävensom vid karolinska institutet). Kostnaderna härför beräknar departementschefen till 313 000 kronor.

Utskottet har funnit sig böra biträda vad departementschefen sålunda förordat.

Med hänsyn till de speciella problemen beträffande de juridiska fakulteterna finner utskottet att skäl tala för att även dessa fakulteter utrustas med forskarassistenttjänster. Utskottet anser sig likväl icke i detta sammanhang böra biträda det i motionerna I: 440 och II: 546 gjorda yrkandet om inrättande från och med nästa budgetår av tjänster av ifrågavarande slag vid de juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund samt vid stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola.

I samband med spörsmålet om inrättande av forskarassistenttjänster har departementschefen berört frågan om avecklingen av tjänsterna som *biträdande lärare* och utbyte av dessa tjänster mot universitetslektorat. Utskottet har i det föregående vid behandlingen av avlöningslagen för universiteten m. m. förordat bifall till Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett visst antal dylika lektorat, vilket förslag samtidigt innebär att ett antal biträdande lärartjänster icke vidare skall upprätthållas. Utskottet får med anledning av det i motionerna I: 441 och II: 545 gjorda yrkandet rörande de biträdande lärartjänsterna framhålla, att fjolårets beslut i denna fråga (prop. 1958: B 104 s. 96) icke kan anses innebära att

samtliga dessa tjänster framdeles bli obehövlige. Takten i omvandlingen av tjänster som biträdande lärare till universitetslektorat är icke på förhand given utan får prövas på basis av förhållandena i de olika ämnena. Utskottet utgår alltså från, att man här har att räkna med en successiv omvandling av större delen av dessa tjänster, vilken omvandling emellertid i åtskilliga fall torde komma att sträcka sig över en längre tidrymd än den i motionerna angivna. Utskottet vill även framhålla, att förevarande fråga jämväl har samband med i vilken omfattning det visar sig möjligt att komplettera forskarkarriären med forskarassistenttjänster. Utskottet förordar att riksdagen i anledning av motionerna I: 441 och II: 545, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet sålunda anfört.

Utskottet biträder det av departementschefen framställda förslaget om inrättande från och med nästa budgetår av sex nya forskardocenttjänster (två vid ettvar av universiteten i Uppsala och Lund, en vid karolinska institutet och en vid Stockholms högskola), vilket medför en kostnadsökning av tillhoppa 156 000 kronor.

Departementschefen har erinrat om, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition framlagt förslag om inrättande från och med nästa budgetår av fem universitetslektorat vid de tekniska högskolorna, därav två vid tekniska högskolan i Stockholm och tre vid Chalmers tekniska högskola. Utskottet har i det föregående vid behandlingen av avlöningsanslagen för dessa högskolor tillstyrkt bifall till ifrågakvarande förslag.

Med anledning av vad i motionerna I: 441 och II: 545 anförts och hemställt med avseende å nedsättning av universitetslektors undervisningsskyldighet vill utskottet erinra därom, att departementschefen i den ovan nämnda, av riksdagen godkända propositionen nr 104 (s. 95) framhöll, att nedsättning i berörda undervisningsskyldighet om 396 timmar för år (motsvarande 12 timmar per vecka under 33 undervisningsveckor) borde kunna komma i fråga endast i de fall, då dylik lektor ålades tyngande examination eller då eljest särskilda skäl därtill föreläge, exempelvis om universitetslektor hade att bestrida mera vetenskaplig undervisning av det slag, som principiellt borde meddelas av professor, laborator (motsvarande) eller docent. Enligt utskottets mening synes det med avseende å normer för nedsättning av lektors undervisningsskyldighet angeläget att sådana regler komma i tillämpning, som tillgodose en smidig och elastisk anpassning efter föreliggande förhållanden. Utskottet förutsätter, att universitetskanslersämbetet vid utfärdande av bestämmelser i ärendet kommer att beakta vad utskottet sålunda framhållit. Utskottet förordar att riksdagen i anslutning till vad i ovan nämnda motioner hemställt i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet i förevarande fråga anfört.

Vad departementschefen uttalat med anledning av utredningens förslag i fråga om inrättande av nya professorer och i samband därmed

stående frågor har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I detta sammanhang får utskottet framhålla, att utskottet icke anser sig böra biträda det i motionerna I: 435 och II: 529 framställda yrkandet angående automatiskt tilldelande efter viss tid av professors namn åt laboratorer (motsvarande).

Vad departementschefen föreslagit beträffande egentlig biträdespersonal föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet får i detta sammanhang understryka önskvärldheten av att de av departementschefen förordade skrivcentralerna vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid Stockholms högskola, i första hand avsedda att under nästa budgetår betjäna de humanistiska fakulteterna, böra — såsom departementschefen även antytt — kunna utnyttjas av ämnen, tillhörande andra fakulteter. Med hänsyn bland annat härtill anser utskottet sig icke böra biträda det i motionerna I: 437 och II: 530 framställda yrkandet rörande de teologiska fakulteternas utrustande med skrivbyråer.

Ett realiserande av departementschefens nyssnämnda förslag medför ett ökat medelsbehov för nästa budgetår av 186 000 kronor. Utskottet tillstyrker anvisande av ifrågavarande anslagsbelopp.

Utskottet biträder jämväl departementschefens förslag om inrättande av tio nya icke-ordinarie tjänster för kvalificerad personal i basorganisationen med högre utbildning, närmast av tjänstetypen driftsingenjör, medförande för budgetåret 1959/60 en kostnad av 210 000 kronor. Utskottet får med anledning av vad departementschefen därom anfört understryka att behovet av tjänster inom denna kategori bör prövas år från år.

Vad departementschefen förordat med avseende å särskild basorganisation knuten till docenttjänsterna har utskottet funnit sig böra tillstyrka. För nästa budgetår erfordras härför en medelsanvisning av 320 000 kronor.

Vidkommande materielanslagen förordar utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag att dessa för budgetåret 1959/60 höjas med för Uppsala universitet 202 000 kronor, Lunds universitet 330 000 kronor, Göteborgs universitet 124 000 kronor, karolinska institutet 115 000 kronor, Stockholms högskola 145 000 kronor, tandläkarhögskolan i Stockholm 23 200 kronor, tandläkarhögskolan i Malmö 13 100 kronor, för tekniska högskolan i Stockholm 200 000 kronor och för Chalmers tekniska högskola 60 000 kronor.

Beträffande forskningsråden vill utskottet framhålla, att anslagen från råden varit av största vikt för den utbyggnad av forskningsarbetet i vårt land, som ägt rum under tiden efter det andra världskriget. Det synes utskottet liksom departementschefen angeläget att råden erhålla väsentligt förstärkta resurser för att kunna fylla sina viktiga funktioner. Utskottet

tillstyrker därför att de under åttonde huvudtiteln redovisade forskningsrådets medel i enlighet med vad chefen för ecklesiastikdepartementet förordat uppräknas för nästa budgetår med sammanlagt 3 761 600 kronor. Utskottet har icke heller funnit något att erinra mot vad departementschefen föreslagit med avseende å rådets uppgifter och sammansättning. På grund härav avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 437 och II: 430, i vad de avse ökad representation för den teologiska forskningen i statens humanistiska forskningsråd.

Vidkommande särskilda forskartjänster får utskottet erinra därom att under åttonde huvudtiteln nu finnes uppfört ett anslag av 401 000 kronor till klinisk forskning, avseende avlöning m. m. för femton tjänster som forskningsläkare i lönegraden Ae 24.

Kungl. Maj:ts i propositionen nr 105 nu framställda förslag, som utskottet funnit sig böra biträda, innebär dels att antalet forskningsläkartjänster ökas med tre till aderton med samtidig ändring av tjänstebenenämningen från forskningsläkare till forskare, dels att sex tjänster av samma typ inrättas, därav för naturvetenskaplig forskning tre, för atomforskning två och för samhällsforskning en, dels ock att härför anvisas 234 000 kronor, innebärande med inräknande av nuvarande anslag å 401 000 kronor till klinisk forskning en sammanlagd medelsanvisning av 635 000 kronor.

Vad departementschefen i övrigt framhållit och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 435 och II: 529 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

II. att motionerna I: 437 och II: 530 icke må av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 440 och II: 546 icke må av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för vissa forskardocenttjänster m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Personalförteckning

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19

	Lönegrad
5 forskardocenter	Ae 24
14 forskarassistenter	Ae 21;

b) godkänna följande avlöningsstat för vissa forskardocenttjänster m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60;

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 150 000
2. Rörligt tillägg, förslagsvis	410 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	18 000
	Summa kronor 2 578 000;

c) till *Vissa forskardocenttjänster m. m.* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 578 000 kronor;

V. att riksdagen må för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa

a) till *Biträdes hjälp m. m. åt docenter* ett reservationsanslag av 320 000 kronor;

b) till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 2 390 000 kronor;

c) till *Lunds universitet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 2 290 000 kronor;

d) till *Göteborgs universitet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 090 000 kronor;

e) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 470 000 kronor;

f) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 170 000 kronor;

g) till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 115 000 kronor;

h) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor;

i) till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 460 000 kronor;

j) till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 160 000 kronor;

k) till *Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning* ett reservationsanslag av 5 050 000 kronor;

l) till *Humanistisk forskning* ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor;

m) till *Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 45 000 kronor;

n) till *Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning* ett reservationsanslag av 910 000 kronor;

o) till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 130 000 kronor;

p) till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning* ett reservationsanslag av 5 100 000 kronor;

q) till *Atomforskning* ett reservationsanslag av 5 240 000 kronor;

VI. att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för de särskilda forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Personalförteckning

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19

	Lönegrad
24 forskare	Ae 24;

b) godkänna följande stat för de särskilda forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	547 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	82 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 000
	633 000

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	1 800
	2 000

Summa kronor 635 000;

c) till *Särskilda forskartjänster* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kronor;

VII. att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Personalförteckning

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än Ae 19

	Lönegrad
1 bibliotekarie	Ae 23;

b) godkänna följande stat för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

S t a t			
<i>Avlöningar</i>			
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	51 500		
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	8 000		
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	400		59 900
<i>Omkostnader</i>			
1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	100		
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	5 000	5 100	
			Summa kronor 65 000;

c) till *Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor;

VIII. att riksdagen må till *Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor;

IX. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 441 och II: 545, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 20 maj 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Sundin, Edström och Kaijser; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Thapper, Jansson i Kalix, Ståhl, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Olsson, fröken Karlsson, herrar Lassinantti, Larsson i Hedenäset, fröken Vinge och herr Helén.

Reservationer

1) under avdelning I. vid *punkten 1* (Uppsala universitet: Avlöningar)

a) av herrar *Boman, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Sundin, Edström, Ståhl, Svensson* i Stenkyrka, *Larsson* i Hedenäset, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett

dels att det avsnitt på s. 13 i utskottets yttrande, som börjar med »Utskottet är» och slutar med »att erinra», bort ha följande lydelse:

»Departementschefen har icke räknat med några förstärkningar för den teologiska fakultetens i Uppsala vidkommande. Enligt utskottets mening föreligga emellertid sådana skäl för att denna fakultet i enlighet med vad i motionerna I: 239 och II: 301, såvitt nu är i fråga, påyrkats utrustas med dels en assistentbefattning i exegetik varvid samtidigt kursanslagets ram minskas med 4 800 kronor, dels ock en kontorsbiträdesbefattning i reglerad befordringsgång. Utskottet tillstyrker därför att ifrågavarande befattningar inräknas från och med nästa budgetår. Förevarande anslag bör med anledning härav uppräknas med i runt tal 18 000 kronor till 19 113 000 kronor.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 239 och II: 301 ävensom med avslag å motionerna I: 125 och II: 163 samt II: 177, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledas av vad utskottet anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 559 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	

a. Arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i>	5 258 700
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	257 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 590 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 334 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	116 500
	Summa kronor 19 155 600

Särskilda uppbördsmedel

Ränta å vissa donationsfonder	42 600
	Nettoutgift kronor 19 113 000;

c) till *Uppsala universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 19 113 000 kronor.»

b) av herrar *Kajser*, *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 125 och II: 163 samt I: 239 och II: 301, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till följd varav utskottet bort dels förorda å ena sidan en höjning av förevarande anslag med 18 000 kronor och å andra sidan en minskning av anslaget med 120 000 kronor, motsvarande alltså en anslagsminskning med tillhoppa (120 000 — 18 000 =) 102 000 kronor, dels ock hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 125 och II: 163 samt I: 239 och II: 301 ävensom med avslag å motionerna II: 177, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledas av vad utskottet anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 559 900

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., <i>förslagsvis</i>	5 258 700
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	257 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 470 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 334 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	116 500
	Summa kronor 19 035 600

Särskilda uppbördsmedel

Ränta å vissa donationsfonder	42 600
	Nettoutgift kronor 18 993 000;

c) till *Uppsala universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 993 000 kronor.

2) under a v d e l n i n g I. vid *punkten 2* (Lunds universitet: *Avlöningar*) av herrar *Kaijser*, *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 125 och II: 163, såvitt nu är i fråga, vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, och alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 125 och II: 163 ävensom med avslag å motionerna I: 239 och II: 301 samt II: 179, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledas av vad utskottet anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	5 138 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	35 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Arvoden och löner till arvodesanställda universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., förslagsvis	5 691 700
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, förslagsvis	97 100
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, förslagsvis	5 056 700
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	2 132 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	112 100
	Summa kronor 18 263 000;

c) till *Lunds universitet*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 263 000 kronor.

3) under avdelning I. vid *punkten 8* (Chalmers tekniska högskola: Avlöningar) av herr *Bergman*;

4) under avdelning II. (Ökat stöd åt forskning m. m.) av herrar *Boman, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Sundin, Edström, Kaijser, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Karlsson*, herr *Larsson* i Hedenäset, fröken *Vinge* och herr *Helén*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 76 börjar med »Innan utskottet» och på s. 77 slutar med »och forskningsresurser», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Med anledning av vad i motionerna I: 437 och II: 530 anförts beträffande de personella forskningsresurserna för de teologiska fakulteterna och automatikens genomförande inom dessa fakulteter vill utskottet framhålla, att undervisningen inom de teologiska fakulteterna enligt utskottets mening bör erhålla samma ekonomiska stöd som inom de filosofiska fakulteterna. Forskarkarriärens uppbyggnad bör jämsides härmed bli föremål för särskild utredning och prövning av Kungl. Maj:t.

Då vidare professorer och docenter inom de teologiska fakulteterna synes

böra beredas samma möjligheter som inom de filosofiska fakulteterna till egen forskning samt till vägledning av yngre forskare, anser utskottet åtgärder höra vidtagas i syfte att avlasta dem från betungande undervisningskyldighet på lågstadiet. På grund härav finner utskottet starka skäl tala för att samma automatik blir tillämplig beträffande de teologiska fakulteterna som inom de filosofiska fakulteterna med avseende på undervisningsresursernas anpassning efter tillströmning av studenter.»

dels ock att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 437 och II: 530, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag måtte föreläggas 1960 års riksdag om

a) forskarkarriärens lämpliga uppbyggnad inom de teologiska fakulteterna;

b) att de beslut, som 1958 års B-riksdag med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 104 fattat beträffande undervisningen inom de filosofiska fakulteternas ämnen, jämväl skall gälla för ämnena inom de teologiska fakulteterna;»